

WALORY PRZYRODNICZE

- PARKI NARODOWE
- REZERWATY PRZYRODY
- PARKI KRAJOBRAZOWE
- OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
- Obszary Natura 2000
- POMNIKI PRZYRODY
- stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej
- użytki ekologiczne
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Najważniejszym składnikiem systemu ochrony są 23 polskie parki narodowe. W obrębie parków, których łączna powierzchnia zajmuje ponad 3000 km², wydzielono na obszarze 683 km² strefy ochrony ścisłej, gdzie nie dochodzi do ingerencji człowieka w ekosystemy. Na pozostałych terenach pracownicy parków i naukowcy wspierają odradzanie się naturalnej przyrody.

Mniejszymi, chociaż równie cennymi obiektami przyrodniczymi są rezerваты przyrody. Jest ich w Polsce ponad 1407.

Innym ważnym składnikiem jest 120 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 24 500 km², a zasadniczą różnicą jest to, że można w nich prowadzić działalność gospodarczą i rolniczą. Z kolei obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 71 400 km² są łącznikiem w systemie ochrony tak, że stanowi on ciągłość. Chroni się także niewielkie odizolowane obszary (tzw. użytki ekologiczne), mniejsze fragmenty pięknych krajobrazów zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także pojedyncze obiekty – pomniki przyrody i stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej.

W 2004 r. rozpoczęto też wprowadzanie w Polsce europejskiej formy ochrony przyrody – obszarów Natura 2000, na których chroni się te elementy przyrody, które są zagrożone w skali Europy. Docelowo takie obszary obejmą prawdopodobnie ok. 15-20% powierzchni kraju.

Niezmiernie ważnym dopełnieniem w systemie ochrony przyrody jest gatunkowa ochrona zwierząt, grzybów i roślin.

Ważnymi osiągnięciami polskiego systemu ochrony przyrody są ochrona bobra, łabędzia, żubra, sokoła wędrownego, czy też łosia.

Park narodowy – forma ochrony przyrody występująca w większości państw świata; obszar powołany przez władzę szczebla krajowego celem ochrony występującej tam przyrody ożywionej (rzadziej np. cech krajobrazu, także kulturowego), na którym prawnie ograniczona jest możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, osiedlania się itd., jednak obszar przynajmniej w pewnym zakresie jest udostępniony do zwiedzania.

Według polskiej *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku park narodowy jest to:

"Obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe,,

Park narodowy jest tworzony w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Utworzenie lub zmiana granic parku wymaga zgody właściwych organów samorządu terytorialnego. Na terenie parku wyróżnia się 3 strefy o zróżnicowanym reżimie ochronnym: strefę ochrony ścisłej, strefę ochrony częściowej i strefę ochrony krajobrazu. Wokół parku obowiązkowo wyznacza się otulinę parku narodowego. Dla parku sporządza się i realizuje plan ochrony. Park jest jednostką budżetową, zarządzającą (z nielicznymi wyjątkami) większością gruntów państwowych w granicach parku. Kieruje nim dyrektor parku narodowego.

Na świecie

Istnieje ponad 7000 parków narodowych, zajmujących łącznie ponad 1 mln km². Najstarszym parkiem narodowym na świecie jest Park Narodowy Yellowstone w Stanach Zjednoczonych, o powierzchni 8980 km². Ustawa w tej sprawie została podpisana przez prezydenta Granta 1 marca 1872 roku.

Park
Narodowy
Yellowstone

Do największych na świecie parków narodowych należą:

Park Narodowy Grønlands – Grenlandia – 972000 km²

Park Narodowy Tasili Wan Ahdżar – Algieria – 72000 km²

Park Narodowy Wrangla-Świętego Eliasza – USA – 53321 km²

Park Narodowy Namib-Naukluft – Namibia – 49768 km²

Wielki Rezerwat Gobijski – Mongolia – 45000 km²

Park Narodowy Bizona Leśnego – Kanada – 44807 km²

Transgraniczny Park Narodowy Kgalagadi – RPA/Botswana – 38000 km²

Park Narodowy Quttinirpaaq – Kanada – 37775 km²

Park Narodowy Salonga – Demokratyczna Republika Konga – 36000 km²

Park Narodowy O'Higgins – Chile – 35259 km²

Park Narodowy Gates of the Arctic – USA – 34287 km²

Park Narodowy Canaima – Wenezuela – 30000 km²

Park Narodowy Denali – USA – 24584 km²

Park Narodowy Kafue – Zambia – 22400 km²

Park Narodowy Etosha – Namibia – 22270 km²

Park Narodowy Pico da Neblina – Brazylia – 22200 km²

Park Narodowy Sirmilik – Kanada – 22200 km²

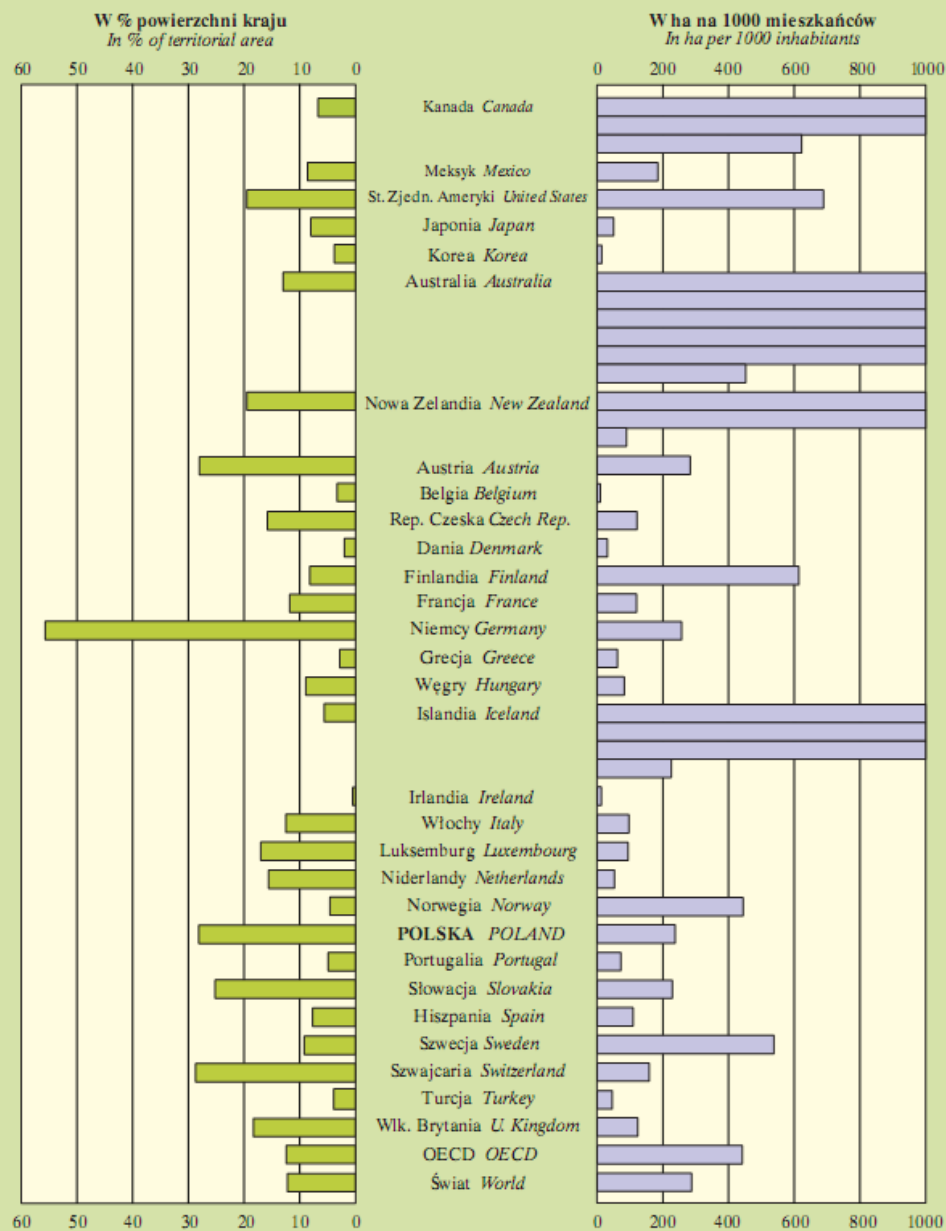
Park Narodowy Kluane – Kanada – 22015 km²

Park Narodowy Auyuittuq – Kanada – 21471 km²

Park Narodowy Tsavo – Kenia – 20800 km²

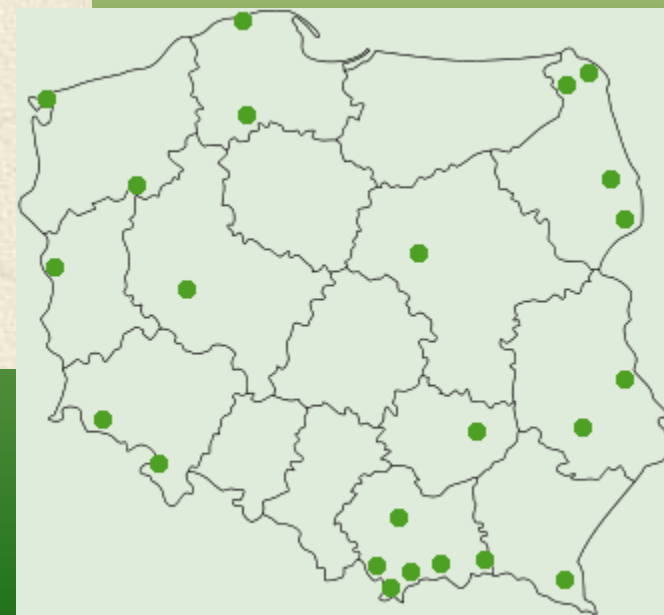
Park Narodowy Ukkusiksalik – Kanada – 20500 km²

WAŻNIEJSZE OBSZARY CHRONIONE^a
MAJOR PROTECTED AREAS^a

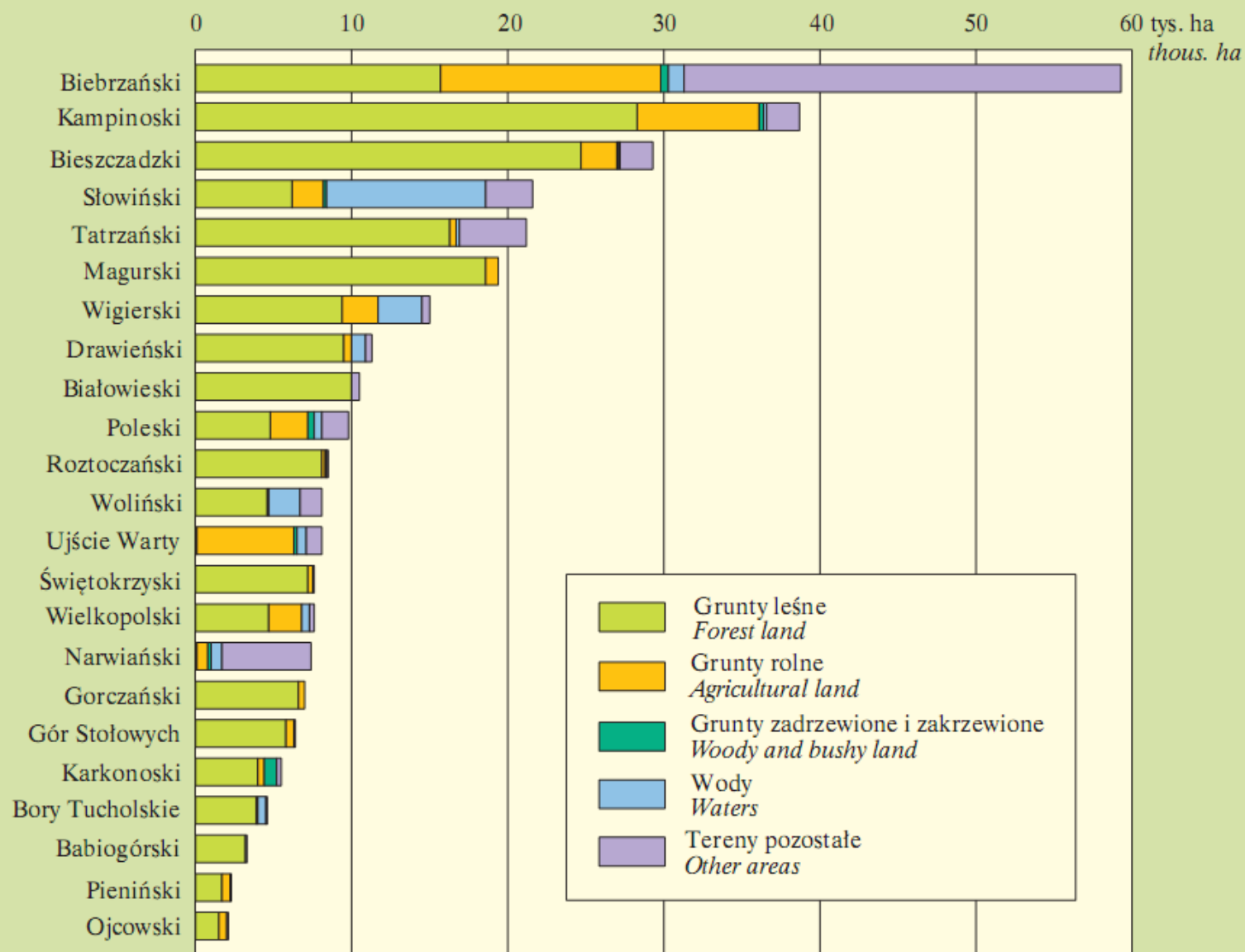
Park narodowy – obszar chroniony ze względu na swoje walory, głównie przyrodnicze. W Polsce w brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 r. "obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów".

Parki Narodowe w Polsce

PARKI NARODOWE W 2008 R.
NATIONAL PARKS IN 2008

Babiogórski Park Narodowy
Rezerwat biosfery UNESCO

Położenie woj. małopolskie,

Data utworzenia 1954

Powierzchnia 33,92 km²

- leśna 31,98 km²
- uprawna 0,39 km²
- wodna 0,12 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 10,62 km²
- częściowej 21,74 km²
- krajobrazu 1,56 km²

Powierzchnia otuliny 84,37 km²

Długość szlaków turystycznych 52 km

Odwiedzających rocznie 60 000

Babiogórski Park Narodowy, utworzony 30 października 1954 r. Znajduje się on w Polsce południowej, w powiecie suskim i nowotarskim (województwie małopolskim) przy granicy ze Słowacją. Po słowackiej stronie istnieje park krajobrazowy "Horná Orava". Obejmuje północną i południową stronę masywu Babiej Góry włączając najwyższy szczyt Beskidu Żywieckiego – Diablak (1725 m n.p.m.).

W Zawoi, gdzie znajduje się siedziba Dyrekcji Parku, utworzono specjalny Ośrodek Edukacyjny Babiogórskiego Parku Narodowego prezentujący w przystępny sposób walory babiogórskiej przyrody. Dla uatrakcyjnienia zwiedzania parku wytyczono sieć ścieżek edukacyjnych.

Schronisko PTTK na Markowych Szczawinach
www.beskidy.prv.pl

Białowiecki Park Narodowy
Rezerwat biosfery UNESCO wpisany na listę
Światowego Dziedzictwa Ludzkości

Położenie woj. Podlaskie

Data utworzenia 17 sierpnia 1932

Powierzchnia 105,17 km²

- leśna 95,94 km²

- uprawna 0,74 km²

- wodna 0,09 km²

Pow. ochrony

- ściślej 57,25 km²

- częściowej 44,38 km²

- krajobrazu 3,53 km²

Powierzchnia otuliny 32,24 km²

Długość szlaków turystycznych 34,5 km

Odwiedzających rocznie 140 tys.

Białowieski Park Narodowy - park narodowy położony w północno-wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, utworzony 17 sierpnia 1932 roku jako Park Narodowy w Białowieży, restytuowany w obecnej formie z mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 roku. Pierwszy park narodowy w Polsce i jeden z pierwszych parków narodowych w Europie. Znany z ochrony najlepiej zachowanego fragmentu Puszczy Białowieskiej, ostatniego w Europie fragmentu lasu pierwotnego oraz liczącej kilkaset sztuk, największej na świecie wolnościowej populacji żubra.

Siedzibą dyrekcji parku jest Białowieża. Obecnie w skład parku wchodzi trzy jednostki administracyjne: Obręb Ochronny Orłówka, Obręb Ochronny Hwoźna i Ośrodek Hodowli Żubrów (z trzema rezerwatami hodowlanymi i Rezerwatem Pokazowym Żubrów).

Obszar Ochrony Ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego w 1979 z racji dużego znaczenia dla kultury i dziedzictwa ludzkości, wpisano na prestiżową Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. W 1992 r. UNESCO rozszerzyło status obiektu dziedzictwa światowego na przylegający doń od wschodu fragment białoruskiego parku narodowego "Bieławiežskaja Puszcza", podlegający ochronie ścisłej (4500 ha). W ten sposób powstał w Puszczy Białowieskiej jeden z siedmiu na świecie i trzech w Europie transgraniczny obiekt dziedzictwa światowego.

Biebrzański Park Narodowy

Położenie woj. Podlaskie

Data utworzenia 9 wrzesień 1993

Powierzchnia 592,23 km²

- leśna 155,44 km²
- uprawna 181,8 km²
- wodna 8,9 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 50,75 km²
- częściowej 278,85 km²
- krajobrazu 262,63 km²

Powierzchnia otuliny 668,24 km²

Długość szlaków turystycznych 490,7 km

Odwiedzających rocznie 54 tys.

Biebrzański Park Narodowy – utworzony w 1993. Największy w Polsce, o powierzchni 59 223 ha.

Obejmuje dolinę Biebrzy począwszy od jej źródeł, a skończywszy na ujściu do Narwi. Niemal cały bieg rz. Biebrzy znajduje się na terenie parku (ok. 155 km). Siedziba Parku znajduje się w Osowcu-Twierdzy gmina Goniądz.

Ochronę tego terenu zapoczątkowano w latach międzywojennych, tworząc dwa rezerваты: Czerwone Bagno (w zmienionych granicach istniejący do dziś) oraz Grzędy. W roku 1989 staraniem Towarzystwa Biebrzańskiego utworzono Biebrzański Park Krajobrazowy, obejmujący tereny basenów dolnego i środkowego. Cztery lata później park krajobrazowy przekształcono w park narodowy.

W 1995 r. Biebrzański Park Narodowy wpisany został na listę wodno-błotnych obszarów chronionych Konwencją Ramsar.

Bieszczadzki Park Narodowy rezerwat biosfery UNESCO

Położenie woj. podkarpackie, pow. Bieszczadzki

Data utworzenia 1973

Powierzchnia 292,02 km²

- leśna 247,24 km²
- uprawna 21,12 km²
- wodna 0,76 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 184,25 km²
- częściowej 107,77 km²

Długość szlaków turystycznych 206 km

Odwiedzających rocznie 200 000

Bieszczadzki Park Narodowy, utworzony w 1973 r., jest jednym z 23 parków narodowych na terenie Polski w Euroregionie Karpackim.

BdPN jest trzecim co do wielkości parkiem narodowym na terenie Polski. W chwili utworzenia w 1973 obejmował masyw Tarnicy, Krzemienia i Halicza, oraz podszczytowe partie Połoniny Caryńskiej o powierzchni zaledwie 59,55 km². Obszar parku był powiększany czterokrotnie w latach 1989, 1991, 1996 oraz 1999. Jednakże pojęcie "park narodowy" znane jest w polskich Bieszczadach znacznie wcześniej niż 1973 rok. Otóż od lat 50. XX wieku połoniny znajdowały się w zarządzie dyrektora Tatrzańskiego Parku Narodowego. Było to związane z poszukiwaniem nowych pastwisk dla podhalańskich owiec, którym ochrona ścisła łąk w TPN zabroniła wstępu na hale tatrzańskie. Obecnie w granicach BdPN znajduje się ogromna część tzw. polskich Bieszczadów Wysokich, a także kilka enklaw, z największą w dolinie górnego Sanu, gdzie Park przejął po kombinacie Igloopol łąki i nieużytki.

W 1992 stał się częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery "Karpaty Wschodnie".

Park Narodowy "Bory Tucholskie"

Położenie województwo pomorskie

Data utworzenia 1 lipca 1996

Powierzchnia 46,13 km²

- leśna 39,35 km²
- uprawna 0,39 km²
- wodna 5,3 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 3,24 km²

Powierzchnia otuliny 129,8 km²

Park Narodowy Bory Tucholskie (kaszb. *Nôrodny Park Tëchòlsche Bòrë*) –

Park znajduje się na terenie województwa pomorskiego, w powiecie Chojnickim, w granicach gmin Chojnice i Brusy. Siedzibą jest miejscowość Charzykowy, położona 3 km od Chojnic.

Teren parku ukształtowany został w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Występują w nim głównie równiny sandrowe, wytopiska i rynny. W granicach parku znajduje się największe skupisko wydm śródlądowych w Borach Tucholskich. Charakterystycznym elementem ukształtowania terenu są także rynny polodowcowe o przebiegu południkowym. Przykładem jest Rynna Jeziora Charzykowskiego, stanowiącego fragment zachodniej granicy parku. Wytopiska, powstałe w wyniku topnienia martwego lodu, przybrały kształt kotłów, lejków lub nieregularnych obniżień terenu.

W obrębie parku znajduje się 21 jezior, z których największe i najgłębsze to Jezioro Ostrowite. Osiem z nich jest ze sobą połączonych i tworzy ciąg nazwany Strugą Siedmiu Jezior. Cztery jeziora – Wielkie Gacno, Małe Gacno, Nierybno i Głuche to jeziora lobeliowe. W parku przeważają gleby bielcowe. Na skałę macierzystą składa się piasek sandrowy i lodowcowy, czasem glina zwałowa, w pobliżu rzek dominują osady akumulacyjne.

Drawieński Park Narodowy

Położenie pogranicze woj. zachodniopomorskiego, lubuskiego i wielkopolskiego

Data utworzenia 1 maja 1990

Powierzchnia 114,41 km²

- leśna 96,14 km²
- uprawna 3,86 km²
- wodna 9,37 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 3,68 km²
- częściowej 103,89 km²
- krajobrazu 5,85 km²

Powierzchnia otuliny 408,96 km²

Długość szlaków turystycznych 77 km

Odwiedzających rocznie 25 tys. (w 2003 roku: kajakarze 8411, biwakowicze 6321, wędkarze 1829, wycieczki 791)

Drawieński Park Narodowy - o powierzchni 114,41 km², utworzony 1 maja 1990, na terenie trzech województw:

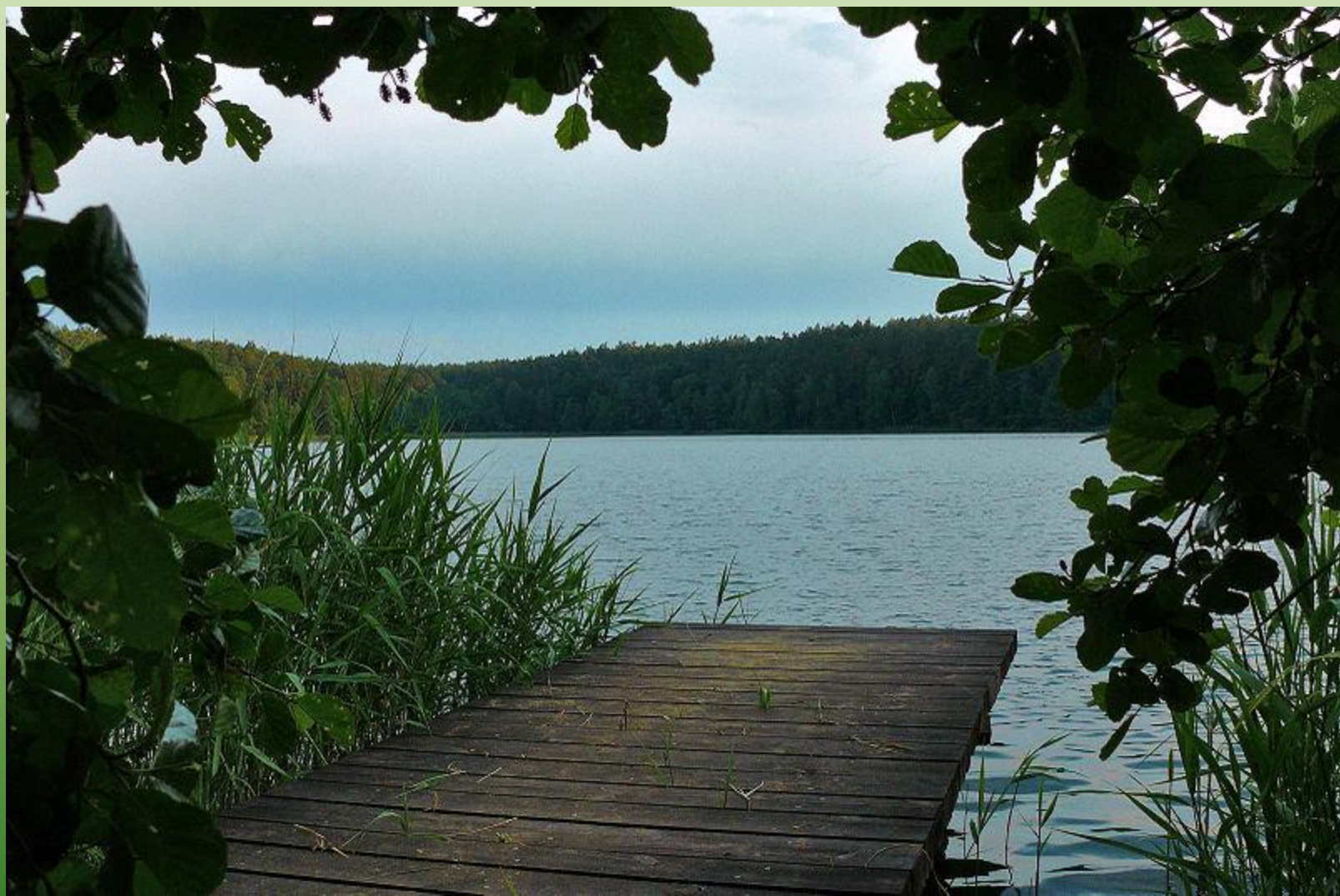
- lubuskie: 55,91 km²
- zachodniopomorskie: 54,72 km²
- wielkopolskie: 3,78 km²

Park położony jest w północno-zachodniej Polsce, na Pojezierzu Drawskim, w kompleksie Puszczy Drawskiej. Południowa granica Parku przebiega wzdłuż drogi krajowej nr 22.

Lasy na terenie Parku zajmują 83% powierzchni. W większości są to lasy bukowe i dębowo-bukowe, a także bory sosnowe. Ponadto 10% powierzchni wodnej Parku zajmują jeziora wraz z rzekami. Główne rzeki to: Drawa i Płociczna. Jeziora: 20 zbiorników wodnych, w tym unikalne w skali kraju, jezioro Czarne. Największe jezioro Ostrowiec. W Parku znajduje się 13 obszarów ochrony ścisłej.

Gorczański Park Narodowy

Położenie woj. Małopolskie

Data utworzenia 1981

Powierzchnia 70,28 km²

- leśna 65,91 km²
- uprawna 4,18 km²
- wodna 0,19 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 36,11 km²
- częściowej 28,82 km²
- krajobrazu 5,37 km²

Powierzchnia otuliny 166 km²

Długość szlaków turystycznych 109 km

Odwiedzających rocznie 45 tys.

Gorczański Park Narodowy, utworzony w 1981.

Obejmuje centralne pasmo Gorców, m.in. masywy Turbacza i Gorca. Dyrekcja Gorczańskiego Parku Narodowego znajduje się w Porębie Wielkiej.

Już przed II wojną światową dostrzegano konieczność ochrony pięknego krajobrazu i posiadającego duże walory przyrodnicze obszaru Gorców. W 1927 r. właściciel tych terenów – Ludwik Wodzicki z Poręby Wielkiej utworzył na obszarze 114 ha rezerwat przyrody im. Władysława Orkana. Właściwy Gorczański Park Narodowy utworzono jednak dopiero w 1981 r. Początkowo miał powierzchnię 5908 ha, w 1988 r. został rozszerzony do 6763 ha, później zwiększono jeszcze jego powierzchnię; stan na 2002 r. wynosi 7030 ha. Najstarszym sakralnym zabytkiem GPN jest kapliczka Bulandy na Polanie Jaworzyna Kamienicka.

Znajduje się na terenie 5 gmin: Mszana Dolna (1161 ha), Niedźwiedź (2995 ha), Kamienica (1313 ha), Nowy Targ (598 ha), Ochotnica Dolna (963 ha). Większość obszaru stanowi własność Skarbu Państwa (6567 ha), pozostałe to własność prywatna (382 ha) lub gminna (81 ha). Na obszarze parku znajdują się poza Turbaczem wszystkie najwyższe szczyty Gorców: Jaworzyna Kamienicka (1288 m), Kiczora (1282 m), Kudłoń (1279 m), Gorc (1228 m) i Czoło Turbacza (1258 m). Symbolem parku jest salamandra plamista.

Park Narodowy Gór Stołowych

Położenie woj. Dolnośląskie

Data utworzenia 16 września 1993 r.

Powierzchnia 63,39 km²

- leśna 57,79 km²
- uprawna 4,58 km²
- wodna 0,02 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 3,76 km²
- częściowej 56,51 km²
- krajobrazu 3,12 km²

Powierzchnia otuliny

Długość szlaków turystycznych 100 km

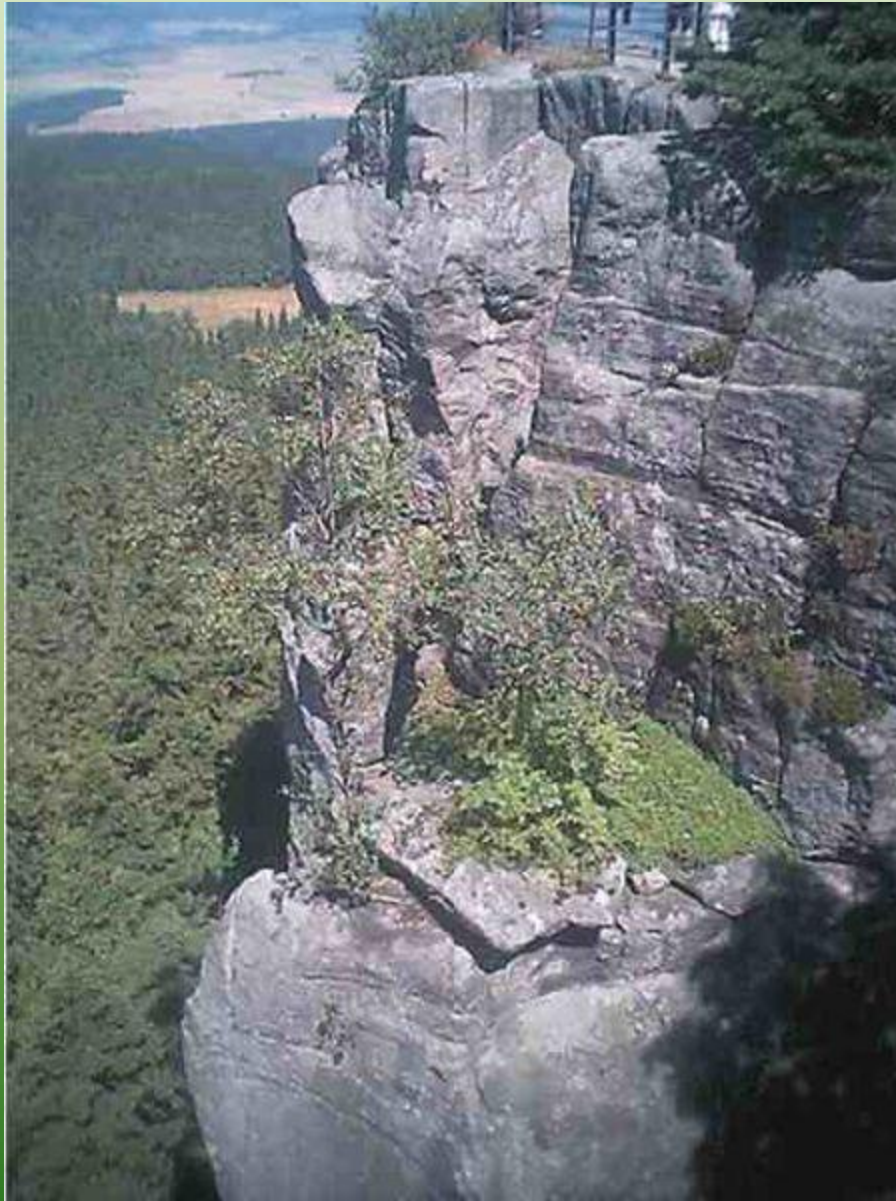
Odwiedzających rocznie 215 tys

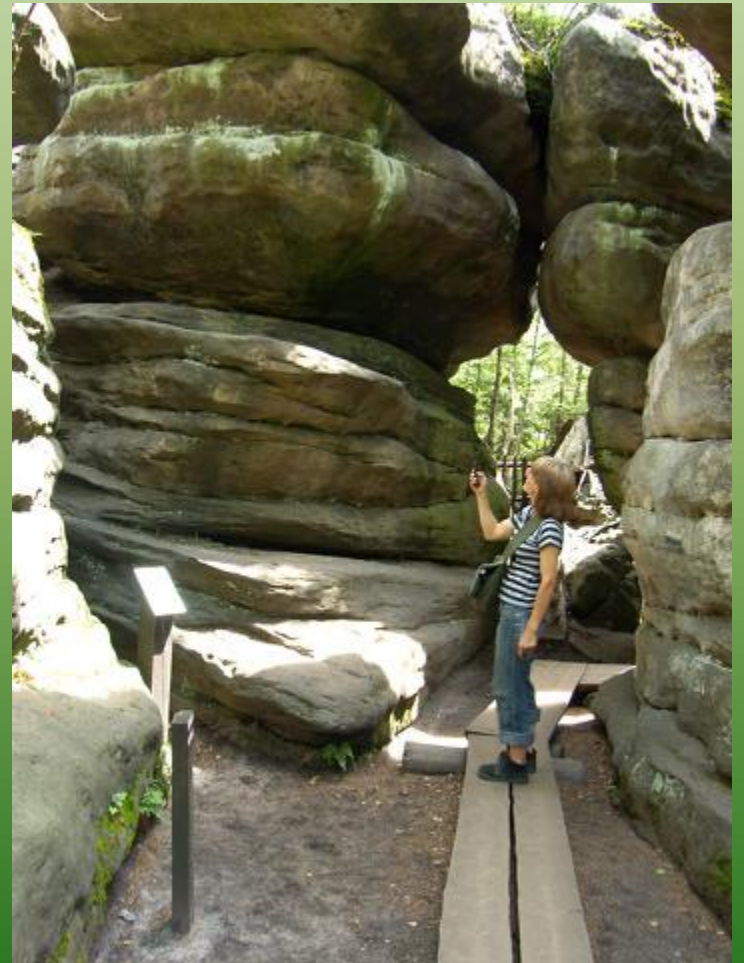
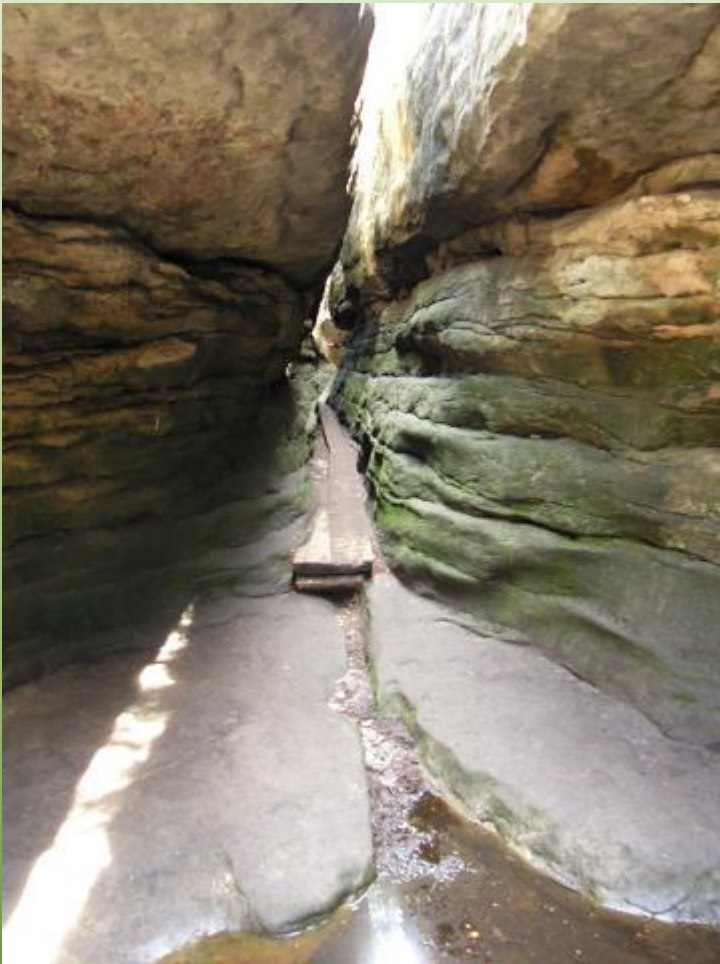

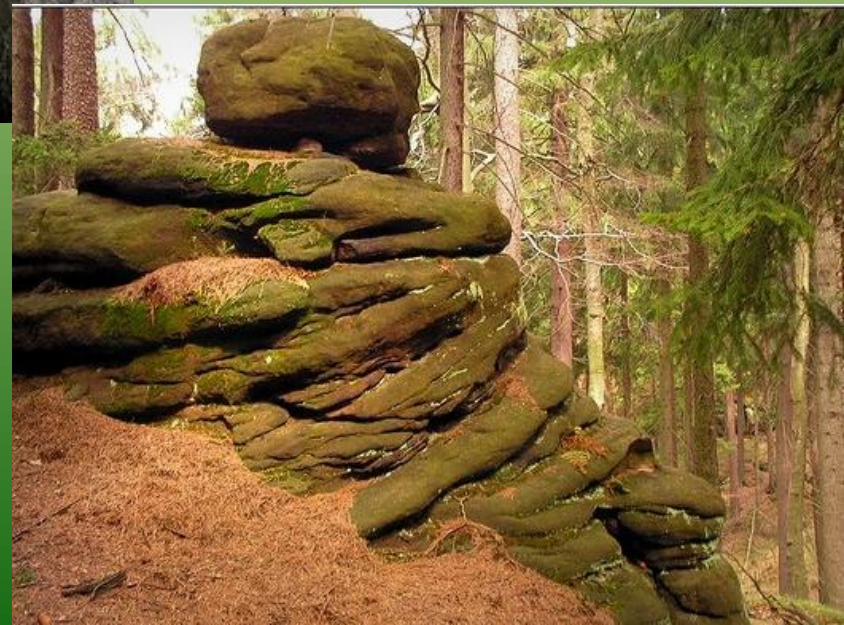
Park Narodowy Gór Stołowych

– Park jest położony na terenie Sudetów Środkowych na południowym zachodzie ziemi kłodzkiej, przy granicy polsko-czeskiej. Górąmi Stołowymi nazywana jest znajdująca się na terytorium Polski południowo-zachodnia część rozległej, piaskowcowej płyty wypełniającej Niekę Śródsudecką, pomiędzy Karkonoszami, a Górąmi Bystrzyckimi i Orlickimi. Czeski jej fragment nosi nazwę Broumowska Vrchovina i również objęty jest ochroną. Najdalej wysunięta na północny zachód część po polskiej stronie nosi nazwę Zaworów.

Park Narodowy Gór Stołowych utworzono rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 września 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 88, poz. 407) przekształcając Stołowogórski Park Krajobrazowy. Zajmuje obszar ok. 63 km² wierzchowinowej ich partii z najwyższymi wzniesieniami – Szczelińcem Wielkim (919 m n.p.m.) i Skalniakiem (915 m n.p.m.). W granicach Parku znajduje się też południowo-zachodnia część Gór Stołowych, zbudowana ze skał magmowych – granodiorytów (Krucza Kopa). Poza jego granicami znajduje się niewielka, najniższa, południowo-wschodnia część Gór Stołowych oraz dwie enklawy obejmujące rejon Karłowa oraz kopalni piaskowca "Radków". W otulinie Parku znajdują się popularne uzdrowiska: Polanica-Zdrój, Duszniki-Zdrój i Kudowa-Zdrój.

Kampinoski Park Narodowy rezerwat biosfery UNESCO

Położenie woj. Mazowieckie

Data utworzenia 16 stycznia 1959

Powierzchnia 385,44 km²

- leśna 275,66 km²
- uprawna 79,5 km²
- wodna 1,84 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 46,38 km²
- częściowej 309,9 km²
- krajobrazu 29,16 km²

Powierzchnia otuliny 377,56 km²

Długość szlaków turystycznych 1230,8 km

Odwiedzających rocznie 1 milion

Kampinoski Park Narodowy (skrót: KPN) – Utworzony został 16 stycznia 1959. 21 stycznia 2000 KPN został wpisany na światową listę rezerwatów biosfery UNESCO. Obejmuje tereny Puszczy Kampinoskiej w pradolinie Wisły, w zachodniej części Kotliny Warszawskiej. W puszczy, która jest pozostałością po Puszczy Mazowieckiej, zaczęto karczowanie polan, uprawę ziemi i budowę osad w XVII w. Osady rozrastały się w miarę powiększania areału rolnego. W XX wieku sytuacja uległa zmianie. Od końca lat 70. ziemia jest wykupywana przez KPN i stopniowo zalesiana, a osadnictwo ograniczane. Na odtworzenie boru potrzeba 150 lat, by powstał najbardziej cenny drzewostan grądowy – 350 do 400 lat. Powierzchnia parku wynosi 38 544 ha, powierzchnia otuliny 37 756 ha. Wydmy powstałe w pradolinie Wisły i obszary bagienne są najbardziej charakterystycznymi elementami tutejszego krajobrazu. Wydmy Parku uważane są za najlepiej zachowany kompleks wydm śródlądowych w skali Europy. Tak kontrastowe środowiska sprzyjają różnorodności świata roślin i zwierząt. Bagna porośnięte są roślinnością łąkową, turzycami, zaroślami i lasami bagiennymi, do których należą występujące w Parku lasy olsowe i łęgowe. Najczęściej spotykanym w Puszczy Kampinoskiej zespołem leśnym jest kontynentalny bór sosnowy świeży. Z dębów stanowiących tu ważną domieszkę – około 10% – występują trzy gatunki, dwa rodzime: dąb szypułkowy i dąb bezszypułkowy oraz pochodzący z Ameryki dąb czerwony.

Karkonoski Park Narodowy
Część Rezerwatu Biosfery UNESCO
Karkonosze/Krkonoše

Położenie woj. Dolnośląskie

Data utworzenia 16 stycznia 1959

Powierzchnia 55,8 km²

- leśna 39,24 km²
- uprawna 4,41 km²
- wodna 0,24 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 17,26 km²
- częściowej 37,97 km²
- krajobrazu 0,61 km²

Powierzchnia otuliny 112,66 km²

Długość szlaków turystycznych 137,5 km

Odwiedzających rocznie około 2 mln

Karkonoski Park Narodowy, utworzony 16 stycznia 1959 roku.

Park znajduje się w południowo-zachodniej części kraju przy granicy państwowej z Czechami. Obejmuje 5 575 ha, w tym 1 718 ha w rezerwatach ochrony ścisłej.

Park Narodowy obejmuje także dwie enklawy na Pogórzu Karkonoskim: góra Chojnik (80 ha) oraz wodospad Szklarki (55 ha). Otulina Parku wynosi 11266 ha.

Przyrodnicze walory Karkonoszy, a więc ich budowa geologiczna, doskonale widoczne elementy rzeźby lodowcowej, świat roślinny i zwierzęcy sprawiły, że już w 1933 roku utworzono w nich pierwsze rezerwaty przyrody obejmujące kotły polodowcowe i wiele pomników przyrody, głównie skałek.

Po II wojnie światowej utrzymano część rezerwatów, później utworzono park narodowy. W 1963 roku utworzono czeski *Krkonošský národní park (KRNAP)* o powierzchni 38,5 tys. ha, z czego około 7,5 tys. ha znajduje się w rezerwatach.

W 1992 roku Karkonoski Park Narodowy stał się częścią przygranicznego Rezerwatu Biosfery UNESCO Karkonosze/Krkonoše (MAB) o powierzchni ponad 60 tys. ha.

Obserwatorium na Śnieżce.

Magurski Park Narodowy

Położenie woj. podkarpackie i woj.
Małopolskie

Data utworzenia 1995

Powierzchnia 194,39 km²

- leśna 185,31 km²
- uprawna 7,54 km²
- wodna 0,38 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 24,08 km²
- częściowej 160,36 km²
- krajobrazu 9,95 km²

Powierzchnia otuliny

Długość szlaków turystycznych 75 km

Odwiedzających rocznie 40 tys.

Magurski Park Narodowy – utworzony w 1995 roku.

Park leży na granicy województw małopolskiego i podkarpackiego w samym sercu Beskidu Niskiego. Swoim zasięgiem obejmuje górne dorzecze Wisłoki oraz pasmo Magury Wątkowskiej. Jest jednym z dwóch parków narodowych na Podkarpaciu.

Utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1994 (Dz.U.Nr 126 poz. 618) miał obszar 199,62 km². Funkcjonowanie rozpoczął 1 stycznia 1995 r. W wyniku problemów z właścicielami gruntów został zmniejszony do obecnych 194,39 km² wraz z otuliną o powierzchni 22697 ha. 89,7% parku leży na terenie woj. podkarpackiego a 10,3% na terenie woj. małopolskiego.

Narwiański Park Narodowy

Położenie woj.. podlaskie

Data utworzenia 1996

Powierzchnia 68,1 km²

- leśna 0,93 km²
- uprawna 7,19 km²
- wodna 66,8 km²

Pow. ochrony

- częściowej 20,57 km²
- krajobrazu 52,93 km²

Powierzchnia otuliny 154,08 km²

Długość szlaków turystycznych 248 km

Odwiedzających rocznie 5 tys.

Narwiański Park Narodowy, utworzony 1 lipca 1996 r.

Park znajduje się w północno-wschodniej Polsce, w województwie podlaskim, na zachód od Białegostoku, pomiędzy miejscowościami Suraż i Rzędziany.

Emblematem Narwiańskiego Parku Narodowego jest błotniak stawowy.

Park chroni rozległą, silnie zabagnioną i pokrytą rozległymi szuwarami dolinę rzeki Narwi, dzielącej się tu na wiele koryt. Narwiański Park Narodowy to jedyny w Polsce park narodowy (stan na rok 2009), w którym nie ma wydzielonego obszaru ochrony ścisłej.

Siedzibą administracji parku jest pałacyk w Kurowie. Warto też zobaczyć groblę i przyczółki nieistniejącego już mostu na przedwojennej, starej drodze Białystok – Warszawa w okolicy Kurowa.

Dojazd do parku umożliwia m.in. PKP (dojazd do Łap). W Uhowie można wypożyczyć kajaki (obowiązuje tu zakaz poruszania się łodziami z napędem spalinowym).

Park jest siedliskiem bardzo wielu zagrożonych gatunków ptaków, m.in. bielika i bojownika bataliona. Można tu też spotkać m.in. gronostaje, tchórze. Na jednym z trzech stanowisk w Polsce występuje tu chroniony motyl dzienny strzępotek edypus. Płynąca wieloma korytami rzeka Narew, a szczególnie z dopływami Awissy i Strugi na odcinku Suraż – Rzędziany tworzy unikalne krajobrazy nazywane "Polską Amazonią".

Ojcowski Park Narodowy OPN

Położenie powiat krakowski, woj. Małopolskie

Data utworzenia 14 stycznia 1956

Powierzchnia 21,46 km²

- leśna 15,28 km²
- uprawna 4,65 km²
- wodna 0,13 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 2,51 km²
- częściowej 14,12 km²
- krajobrazu 4,83 km²

Powierzchnia otuliny 67,77 km²

Długość szlaków turystycznych 23 km Odwiedzających rocznie 400 tys.

Ojcowski Park Narodowy, utworzony w 1956. Znajduje się on w województwie małopolskim, w powiecie krakowskim. Położony jest na obszarze 4 gmin: Skała, Jerzmanowice-Przeginia, Wielka Wieś, Sułoszowa.

Obejmuje część Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej – Dolinę Prądnika i Dolinę Sąspowską wraz z przyległymi częściami wierzchowiny jurajskiej. Jest najmniejszym z polskich parków narodowych. Jego symbolem jest nietoperz.

Pieniński Park Narodowy

Położenie woj. Małopolskie

Data utworzenia 1932

Powierzchnia 23,46 km²

- leśna 16,65 km²
- uprawna 4,71 km²
- wodna 0,32 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 7,5 km²
- częściowej 5,05 km²
- krajobrazu 10,91 km²

Powierzchnia otuliny 26,82 km²

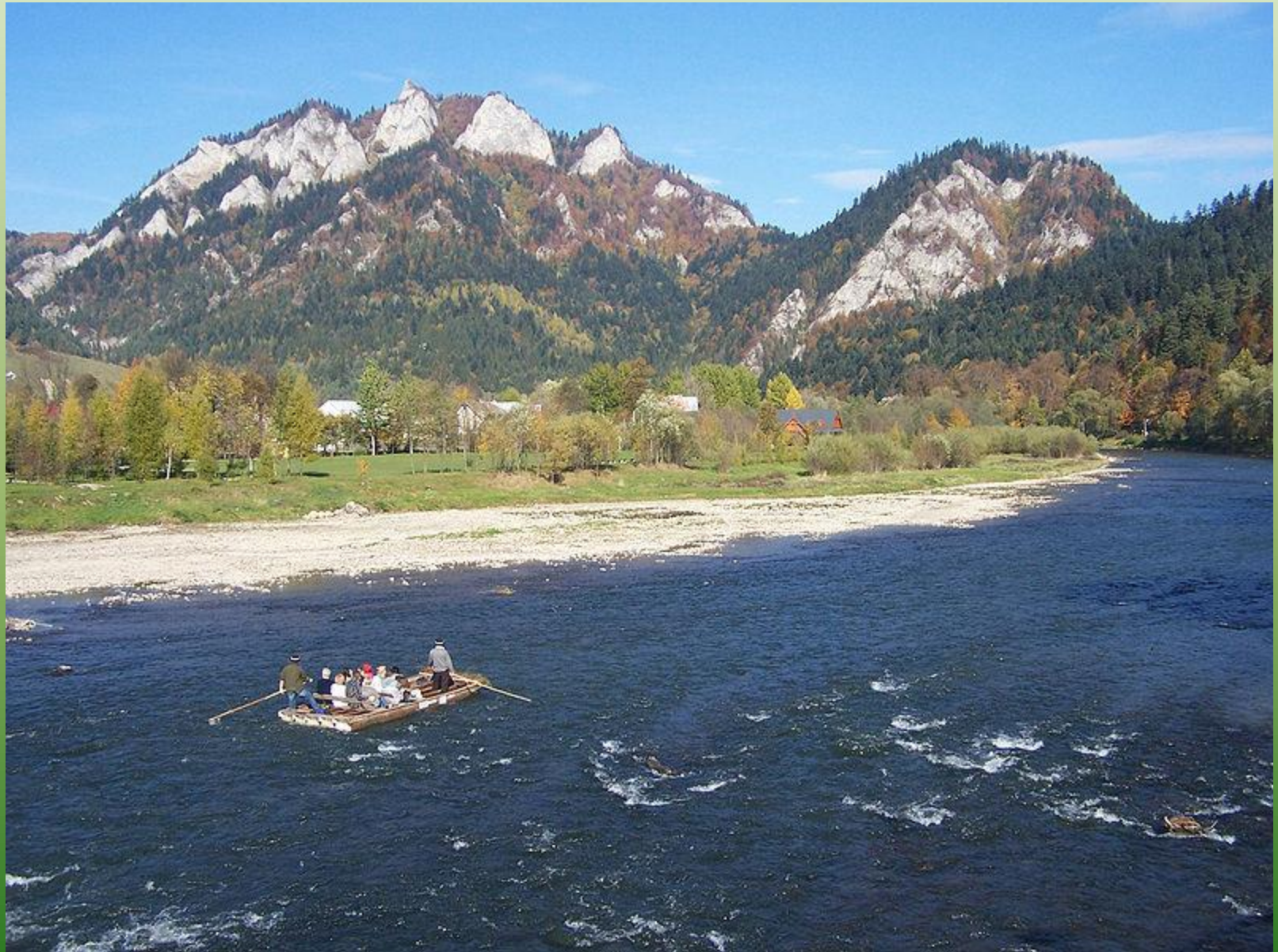
Długość szlaków turystycznych 34,7 km

Odwiedzających rocznie 585 tys.

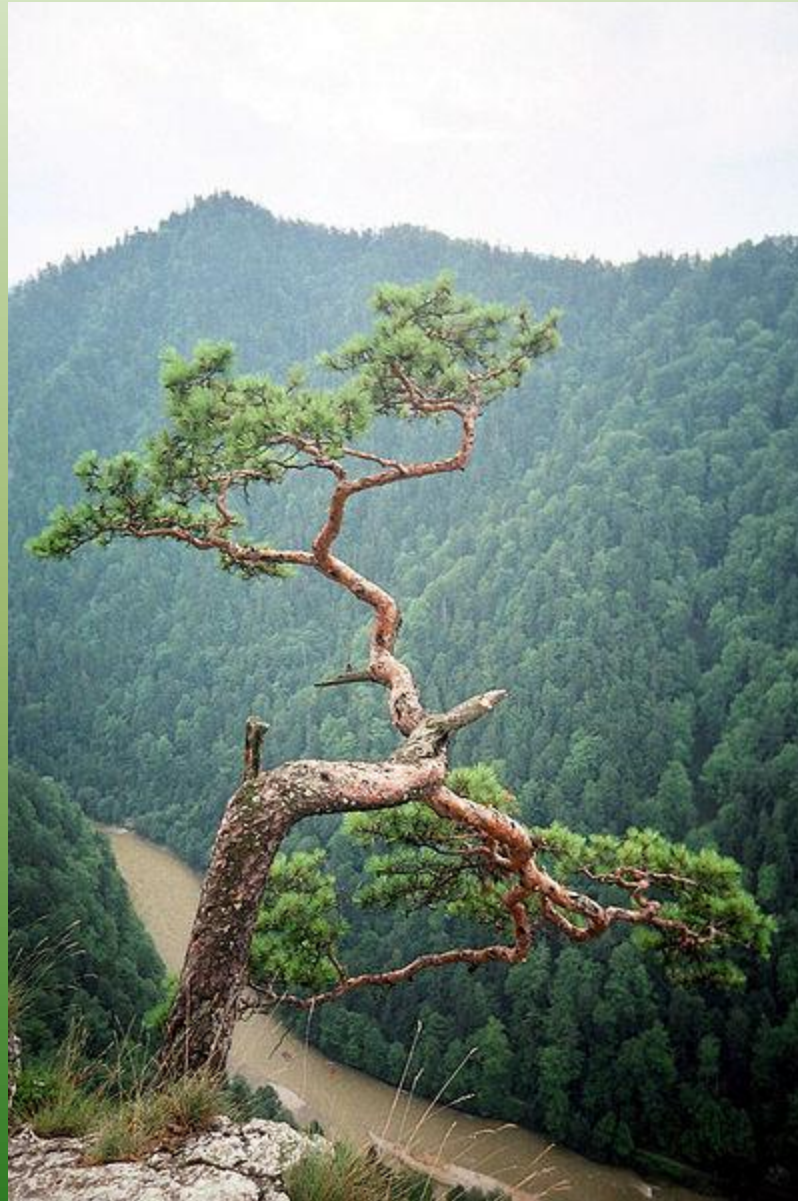

Pieniński Park Narodowy – utworzony w 1932 r.

PPN zajmuje najcenniejsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym obszary Pienin Właściwych: Masyw Trzech Koron, Pieniny Czorsztyńskie, Pieninki, Przełom Dunajca. Z Pienin Spiskich włączone zostały w obszar parku tylko Zielone Skałki. Ma najwyższy wśród wszystkich polskich parków narodowych wskaźnik nasilenia ruchu turystycznego w przeliczeniu na 1 ha powierzchni. Dla turystów udostępniono 35 km szlaków. Zalicza się do nich również stanowiący atrakcję na skalę europejską spływ tratwami przełomem Dunajca (jego trasę można przejść także pieszo Drogą Pienińską). Dla turystów przygotowano galerie widokowe na Trzech Koronach i Sokolicy. Atrakcją turystyczną jest również Zamek w Czorsztynie. 53% powierzchni parku to własność Skarbu Państwa (ponad połowa zakupiona jeszcze w czasach II Rzeczypospolitej), reszta to tereny prywatne na których prowadzona jest działalność gospodarcza.

Poleski Park Narodowy rezerwat biosfery UNESCO

Położenie pow. włodawski woj. lubelskie

Data utworzenia 1 maja 1990

Powierzchnia 97,64 km²

- leśna 47,8 km²
- uprawna 23,73 km²
- wodna 4,77 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 1,16 km²
- częściowej 81,98 km²
- krajobrazu 14,48 km²

Powierzchnia otuliny 136,24 km²

Długość szlaków turystycznych 78 km

Odwiedzających rocznie 9 tys

Poleski Park Narodowy - park narodowy położony w województwie lubelskim, w polskiej części Polesia, utworzony 1 maja 1990 r. Obejmuje liczne bagna, torfowiska i jeziora krasowe oraz naturalne kompleksy leśne z bogactwem flory i fauny, znajdujące się na Równinie Łęczyńsko-Włodawskiej. Powierzchnia parku wynosi 9764,3071 ha, zaś jego otuliny 13624,25 ha.

Park wchodzi w skład Rezerwatu Biosfery "Polesie Zachodnie". Jest także chroniony przez konwencję ramsarską jako ważny obszar podmokły.

Park położony jest w zachodniej części Polesia, w obrębie Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej. Obszar parku odznacza się typowym krajobrazem równinnym. Jego powierzchnia jest płaska, z dużą ilością jezior, stawów i bagien. Na terenie parku można podziwiać namiastkę tundry lub lasotundry, wysuniętą najdalej na południowy zachód w Europie. Zachowane w tym rejonie ekosystemy bagienne to obszary, które rozwijały się bez ingerencji człowieka od czasów ustąpienia ostatniego zlodowacenia

Roztoczański Park Narodowy

Położenie woj. Lubelskie

Data utworzenia 1974

Powierzchnia 84,83 km²

- leśna 81,02 km²

- uprawna 2,04 km²

- wodna 0,53 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 8,06 km²

- częściowej 73,2 km²

- krajobrazu 3,57 km²

Powierzchnia otuliny

Długość szlaków turystycznych 53,3 km

Odwiedzających rocznie 100 tys.

Roztoczański Park Narodowy utworzony w 1974 r., – położony na Rztoczu. Siedziba dyrekcji parku i muzeum przyrodniczego znajduje się w Zwierzyńcu. Godłem parku jest konik polski typu tarpan.

Rztoczański Park Narodowy leży w środkowo-wschodniej części kraju, w województwie lubelskim. Obejmuje najcenniejsze przyrodniczo obszary Rztocza. Park utworzony został w 1974 roku na obszarze 4801 ha. Aktualna jego powierzchnia wynosi 8483 ha, z czego lasy zajmują 8102 ha (95,5%). Ochroną ścisłą objęto 806 ha (9,5%).

Park powstał na terenie Lasów Państwowych Nadleśnictw Kosobudy i Zwierzyniec, będących wcześniej lasami Ordynacji Zamojskiej. Początki ochrony sięgają 1936 r., kiedy to utworzono rezerwat przyrody Bukowa Góra, który obecnie jest jednym z obszarów ochrony ścisłej parku. Do chwili utworzenia Parku ochroną rezerwatową objęto 1064,38 ha w postaci 10 rezerwatów leśnych i florystycznych.

Słowiński Park Narodowy

Rezerwat Biosfery UNESCO

Położenie woj. Pomorskie

Data utworzenia 1967

Powierzchnia 327,44 km²

- lądowa 113,06 km²
- morska 111,71 km²
- wodna (śródl.) 102,66 km²
- leśna 60 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 59,29 km²
- częściowej 147,02 km²
- krajobrazu 1,33 km²

Powierzchnia otuliny 302,2 km²

Długość szlaków turystycznych 140 km

Odwiedzających rocznie 282 tys.

Słowiński Park Narodowy, utworzony w 1967 roku rozporządzeniem Rad Ministrów z dnia 23 września 1966 r. (które weszło w życie 1 lipca 1967 r. – Dz. U. z dnia 8 października 1966 r.).

Jest położony w środkowej części polskiego wybrzeża, w województwie pomorskim. Obejmuje Mierzeję Łebską, Nizinę Gardnieńsko-Łebską, morenę czołową z najwyższą kulminacją 115 m n.p.m. na wzgórzu Rowokół oraz szereg jezior: Łebsko (71,4 km²), Gardno (24,5 km²), Jezioro Smołdzińskie (43 ha), Jezioro Dołgie Wielkie (156 ha) i Dołgie Małe (6,3 ha). Osobliwością jezior przymorskich są okresowe wlewy wody morskiej podczas silnych sztormów. Dopływ słonej wody umożliwia zasiedlanie tych terenów dość licznym słonoroślom. Przez teren parku przepływa 7 rzek, z których największe to Łeba wpadająca do jeziora Łebsko i Łupawa uchodząca do jeziora Gardno. Na obszarze Parku utworzono 12 rezerwatów ścisłych i 3 częściowe.

W 1977 roku został włączony przez UNESCO (w ramach programu "Człowiek i biosfera") do sieci Światowych Rezerwatów Biosfery, a w 1995 r. wpisany na listę terenów chronionych konwencją ramsarską o obszarach wodno-błotnych o międzynarodowym znaczeniu przyrodniczym.

Charakterystycznymi elementami Parku są przymorskie jeziora, bagna, łąki, torfowiska, nadmorskie bory i lasy, a przede wszystkim wydmowy pas mierzei z ruchomymi wydmami. Symbolem Parku jest mewa.

Świętokrzyski Park Narodowy

Położenie woj. Świętokrzyskie

Data utworzenia 1 maja 1950 r.

Powierzchnia 76,26 km²

- leśna 72,12 km²
- uprawna 3,28 km²
- wodna 0,02 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 17,31 km²
- częściowej 55,72 km²
- krajobrazu 3,23 km²

Powierzchnia otuliny 207,86 km²

Długość szlaków turystycznych 41 km

Odwiedzających rocznie 400 tys.

Świętokrzyski Park Narodowy – utworzony w 1950 r.

Park położony jest w centralnej części Gór Świętokrzyskich i obejmuje: pasmo Łysogór (z najwyższym szczytem Łysicą – 612 m n.p.m. i Łysą Górą – 595 m n.p.m.), część Pasma Klonowskiego (z górami Psarską i Miejską), Doliny Wilkowskiej i Doliny Dębniańskiej, a także trzy eksklawy – Górę Chełmową, Las Serwis i Skarpę Zapusty (od roku 1996).

W 1950 r. część pasma Gór Świętokrzyskich nazwano Puszcza Jodłową im. Stefana Żeromskiego, który był zwolennikiem i rzecznikiem ochrony tego obszaru.

Łysa Góra – Święty Krzyż

Tatrzański Park Narodowy

Rezerwat biosfery UNESCO

Położenie woj. Małopolskie

Data utworzenia 1954

Powierzchnia 211,64 km²

- leśna 151,91 km²
- uprawna 1,7 km²
- wodna 2,09 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 126,1 km²
- częściowej 58,07 km²
- krajobrazu 27,81 km²

Powierzchnia otuliny

Długość szlaków turystycznych 275 km

Odwiedzających rocznie 2,46 mln

Tatrzański Park Narodowy

Duże różnice wzniesień, piętrowość klimatu i niezwykle skład gatunkowy fauny i flory sprawiają, że Tatry mają charakter wysokogórski. Powierzchnia Tatr wynosi ok. 750 km², z czego 150 km² przypada na Tatry Polskie, reszta to Tatry Słowackie. Rzeki zaczynające swój bieg w Tatrach Polskich należą do zlewiska Bałtyku, zaś rzeki biorące początek w Tatrach Słowackich wpadają częściowo do Morza Czarnego (Orawa, Wag), część do Morza Bałtyckiego (Poprad).

Tatry, a właściwie ich niższe partie, przez długi czas były obiektem dość

Podział Tatr na Zachodnie, Wysokie i Bielskie (te ostatnie tylko na Słowacji) jest uzasadniony budową geologiczną. Tatry zaliczane są do gór orogenezy alpejskiej. Ich trzon stanowią skały krystaliczne z granitem, który w niektórych miejscach np. w Tatrach Zachodnich i Bielskich jest pokryty dolomitem i wapieniem, z licznymi jaskiniami i innymi zjawiskami krasowymi atrakcyjnymi dla grotolazów. Doliny otaczające szczyty zbudowane są z warstwowej skały osadowej zwanej fliszem. Klimat Tatr, a co za tym idzie ich roślinność, charakteryzuje się piętrowością. Piętro najniższe, czyli piętro regła dolnego, porastają bory świerkowe z domieszką jodły, buka i jaworu. Regiel górny to prawie wyłącznie bór świerkowy. Piętro kosówki (1550-1800) porasta roślinność krzaczasta z przewagą kosodrzewiny. Piętro hal to łąki wysokogórskie z zadziwiająco bogatą roślinnością alpejską. Można tu spotkać wiele gatunków goryczek, goździki, sasanę i szarotkę. Piętro turni zadziwia tym, że i tam można znaleźć zaskakująco dużo roślin, zwykle bardzo niewielkich i rosnących w kępach "przycupniętych" między skałami (np. lepnica bezłodygowa, skalnica tatrzańska). Z tatrzańskich ssaków warto wymienić kozicę, świstaka (które wytworzyły w Tatrach podgatunki: kozicę tatrzańską i świstaka tatrzańskiego), a w niższych partiach jelenia, sarnę, rysia i łasicę oraz niedźwiedzia brunatnego. Wśród ptaków króluje orzeł przedni, charakterystyczny jest też pomurnik, gniazdujący w wyższych partiach gór. Można go rozpoznać po czerwonych skrzydłach i niezwykle zdolnościach wspinaczkowych.

Park Narodowy Ujście Warty

Położenie woj. lubuskie, Kostrzyn nad Odrą,
Witnica -*pow. gorzowski ziemski*, Słońsk -
sulęciński, Górzycza – *słubicki*

Data utworzenia 2001

Powierzchnia 80,38 km²

- leśna 50,82 km²
- uprawna 26,62 km²
- wodna 2,97 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 6,82 km²
- częściowej 40,23 km²
- krajobrazu 33,33 km²

Powierzchnia otuliny

Odwiedzających rocznie 10 tys.

Park Narodowy Ujście Warty – najmłodszy z 23 parków narodowych na terenie Polski, utworzony 1 lipca 2001 roku z połączenia rezerwatu Słońsk i części Parku Krajobrazowego Ujście Warty.

Park o powierzchni 8074 ha obejmuje rozlewiska u ujścia rzeki Warty do Odry, wytwarzane w dużej mierze przez rzekę Postomię. Siedziba dyrekcji parku znajduje się w Chyrzynie koło Kostrzyna nad Odrą. Park znajduje się na terenie czterech gmin Górzycy, Kostrzyn nad Odrą, Słońsk i Witnica. Symbolem Parku jest gęś zbożowa.

Park został założony dla ochrony unikalnych terenów podmokłych, rozległych łąk i pastwisk, które są jedną z najważniejszych w Polsce ostoją ptaków wodnych i błotnych. Na terenie Parku stwierdzono obecność 245 gatunków ptaków, w tym 174 lęgowych. Aż 26 z nich należy do gatunków ginących w skali światowej. Są to m.in. wodniczka, derkacz, rycyk, żuraw, bąk, bączek, rybitwa czarna. Tutaj znajduje się największe w Polsce zimowisko arktycznego gatunku łabędzia krzykliwego, a także około 50 bielików, które przyciąga obfitość zimujących kaczek, stanowiących ich pokarm.

Wielkopolski Park Narodowy

Położenie woj. wielkopolskie

Data utworzenia 1957

Powierzchnia 75,84 km²

- leśna 46,17 km²
- uprawna 21,55 km²
- wodna 4,62 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 2,6 km²
- częściowej 63,67 km²
- krajobrazu 9,57 km²

Powierzchnia otuliny 72,56 km²

Długość szlaków turystycznych 87.3 km

Wielkopolski Park Narodowy jest jednym z 23 parków narodowych na terenie Polski. Utworzony został na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 1957, a jego granice objęły powierzchnię 9 600 ha, z czego pod zarządem parku zostało ok. 5 100 ha. Dnia 22 października 1996 nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie WPN zmieniło jego granice, które obejmują obecnie powierzchnię 7 584 ha, oraz ustanowiło wokół parku strefę ochronną (tzw. otulinę), której powierzchnia razem z terenem parku wynosi 14 840 ha. Jest położony nad Wartą, na południe od Poznania. W Parku utworzono 18 obszarów ochrony ścisłej o łącznej powierzchni 260 ha. Chronią one rozmaite formy krajobrazu polodowcowego oraz najbardziej naturalne zbiorowiska roślinne, a także związane z nimi zwierzęta.

Siedziba dyrekcji Parku oraz Muzeum Przyrodnicze Parku mieszczą się w Jeziorach, nad Jeziorem Góreckim - w centralnej części WPN. Do Jezior prowadzi droga zwana Greiserówką.

Inicjatorem powstania Wielkopolskiego Parku Narodowego jeszcze przed II wojną światową był prof. Adam Wodziczko.

Wigierski Park Narodowy

Położenie woj. Podlaskie

Data utworzenia 1989

Powierzchnia 149,88 km²

- leśna 94,58 km²

- rolna 23,02 km²

- wodna 29,08 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 6,23 km²

- częściowej 114,46 km²

- krajobrazu 29,19 km²

Powierzchnia otuliny

Długość szlaków turystycznych 190 km

Odwiedzających rocznie 120 tys.

Wigierski Park Narodowy – jeden z największych parków narodowych w Polsce. Utworzony 1 stycznia 1989 roku, jest jednym z 23 parków narodowych Polski. Park utworzony został na obszarze 14956 hektarów. Aktualna jego powierzchnia wynosi 14988 ha, w tym 9458 ha to grunty leśne, 2908 ha – wody i 2622 ha inne tereny, głównie użytkowane rolniczo (2302 ha). Ochroną ścisłą objętych jest 623 ha, w tym 283 ha lasów. Obszary zagospodarowane rolniczo objęte są ochroną krajobrazową.

Wigierski Park Narodowy położony jest na północnym skraju Puszczy Augustowskiej, największego, zwartego kompleksu leśnego na Niziu Środkowoeuropejskim, który wraz z lasami na terytorium Litwy i Białorusi pokrywa obszar około 300 tysięcy hektarów.

Geograficznie Park leży w granicach Pojezierza Litewskiego i obejmuje fragmenty trzech mezoregionów: Pojezierza Zachodniosuwalskiego, Pojezierza Wschodniosuwalskiego i Równiny Augustowskiej. Prawie cały obszar Wigierskiego Parku Narodowego leży w środkowej części dorzecza rzeki Czarna Hańcza, dopływu Niemna.

Woliński Park Narodowy

Położenie woj. Zachodniopomorskie

Data utworzenia 3 marca 1960

Powierzchnia 109,37 km²

- leśna 46,49 km²
- nieleśna 16,07 km²
- wodna 46,81 km²

Pow. ochrony

- ścisłej 2,24 km²
- częściowej 107,13 km²

Powierzchnia otuliny 33,69 km²

Długość szlaków turystycznych 44 km

Odwiedzających rocznie ok. 1 500 tys. osób

Woliński Park Narodowy jest jednym z 23 parków narodowych na terenie Polski. Park położony jest w woj. zachodniopomorskim w środkowo-zachodniej części wyspy Wolin, pomiędzy Bałtykiem i Zalewem Szczecińskim.

Powierzchnia parku wynosi 10 937 ha. Jest pierwszym w Polsce parkiem morskim, utworzony został 3 marca 1960. Siedziba Dyrekcji Wolińskiego PN znajduje się w centrum Międzyzdrojów, przy ul. Niepodległości 3a.

Symbolem Parku jest bielik, którego żywe okazy można obejrzeć w wolierach obok Muzeum Przyrodniczego WPN oraz w Zagrodzie Pokazowej Żubrów. Największą atrakcją krajobrazową jest wybrzeże klifowe nad Bałtykiem (góry Gosań i Kawcza) oraz nad Zalewem Szczecińskim. Najciekawszymi partiami Parku są stare lasy bukowe (buczyna pomorska) z rzadkimi roślinami. Wszystko to, co najcenniejsze, znajduje się w obszarach ochrony ścisłej.

Planowane parki narodowe

Jurajski Park Narodowy

Projektowany park narodowy w Polsce, w województwie śląskim, mający obejmować obszar pomiędzy Zawierciem a Częstochową, stanowiący część Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Jurajski Park Narodowy miałby być dwudziestym czwartym parkiem narodowym w Polsce, o jednej z najmniejszych powierzchni.

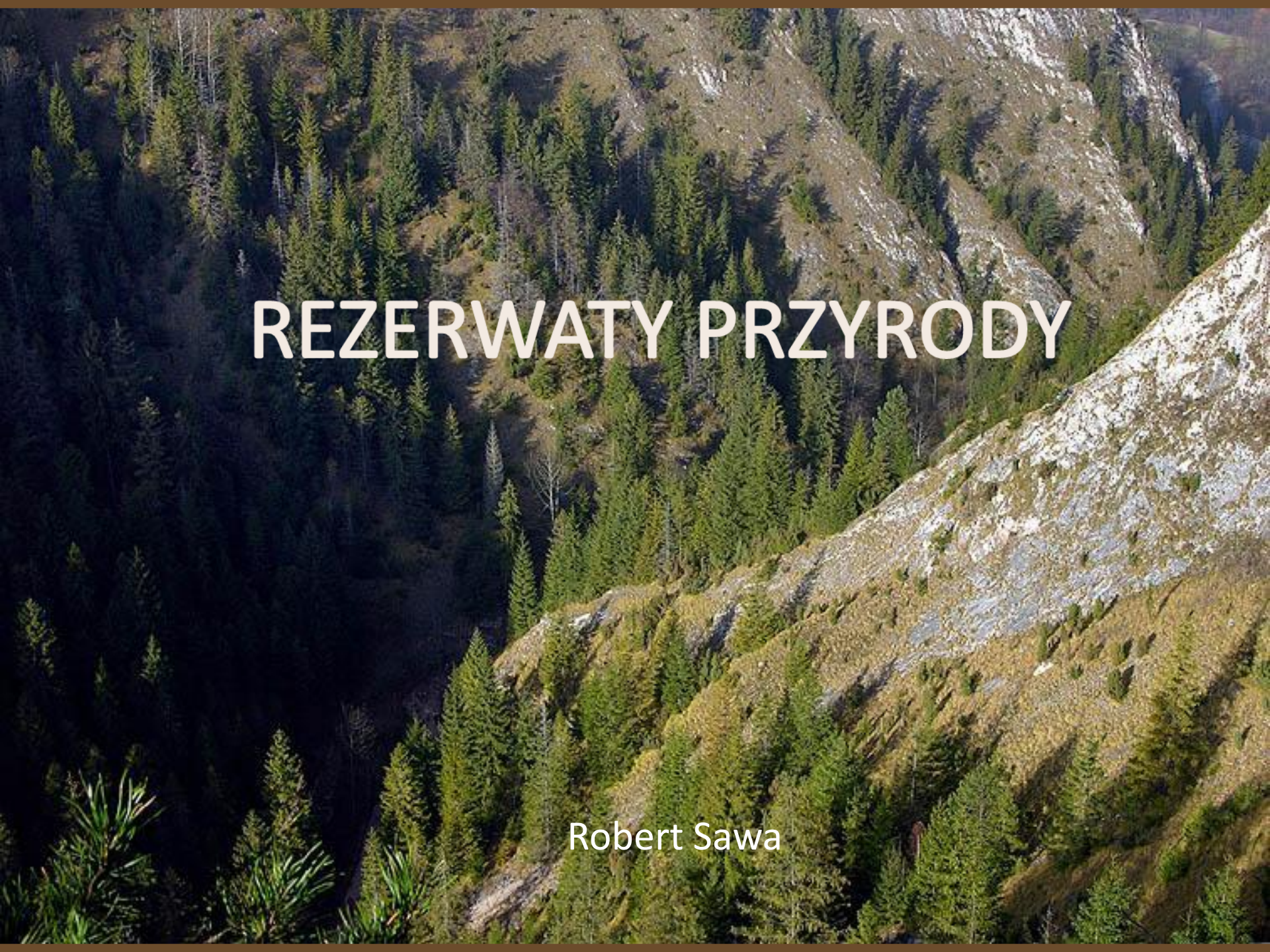
Pierwsze plany powstania parku sięgają lat siedemdziesiątych a pomysł narodził się wśród botaników Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Projekt Parku wykonał zespół z Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem prof. dra hab. Romualda Olaczka. Na posiedzeniu Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody w Częstochowie, 12 października 1995 roku, przedstawiono dokumentację związaną z projektem utworzenia Jurajskiego Parku Narodowego

Turnicki Park Narodowy

Turnicki Park Narodowy o powierzchni 10 tysięcy hektarów miałby powstać na terenie gmin Bircza i Fredropol w województwie podkarpackim. Proponowane granice Parku rozciągać się miały od granicy państwowej z Ukrainą koło Kalwarii Pałacowskiej, poprzez Leszczyny, Makową i Rybotycze (granicą lasu), obok Posady Rybotyckiej przez Łodzinę Dolną i Wolę Korzeniecką w okolicy Birczy i dalej (granicą lasu) do Leszczawy Dolnej i Górnej i wreszcie przez Trzcianiec, Wojtkową i Jureczkową do granicy państwowej z Ukrainą na północ od Krościenka.

Mazurski Park Narodowy

Mazurski Park Narodowy miałby zostać wyodrębniony z terenów obecnego parku krajobrazowego i obejmować: rzekę Krutynię, jeziora Nidzkie i Łuknajno. Istnieją dwie propozycje obszarów: mniejsza ma obejmować 34,5 tys. ha, większa – 39,5 tys. ha. W obu tych wariantach największą powierzchnię w parku zajmowałaby woda a następnie lasy i bagna. Skarb Państwa jest właścicielem ponad 90% terenów, na których miałby powstać ten park.

An aerial photograph of a mountain landscape. The left side of the image is dominated by a dense, dark green forest of evergreen trees. To the right, the terrain slopes upwards, showing a mix of green vegetation and light-colored, rocky or scree-covered areas. The overall scene is a high-altitude natural environment.

REZERWATY PRZYRODY

Robert Sawa

Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody w brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody z 2004 r (art. 13 ust. 1)* obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Przedmiotem ochrony może być całość przyrody na terenie rezerwatu lub szczególne jej składniki: fauna, flora, twory przyrody nieożywionej

Cały rezerwat albo jego części mogą podlegać ochronie ścisłej, ochronie czynnej lub ochronie krajobrazowej. Ochrona ścisła polega na nieingerencji w naturalne procesy, ochrona czynna dopuszcza wykonywanie zabiegów ochronnych (np. usunięcie drzew zacierających stanowisko cennego gatunku rośliny), a ochrona krajobrazowa polega na prowadzeniu gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej w sposób uwzględniający potrzeby przedmiotu ochrony.

Rezerwat ustanawiany jest na mocy zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Likwidacja lub zmniejszenie rezerwatu jest możliwe wyłącznie w przypadku bezpowrotnej utraty jego wartości przyrodniczych.

Plan taki zatwierdza wojewoda po uzgodnieniu z Ministrem Środowiska. W Polsce jest 1407 rezerwatów (stan na dzień 31 grudnia 2008 r.).

Rodzaje, typy i podtypy rezerwatów przyrody

(wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody)

1. Leśny (L) - pozostałości i fragmenty dawnych puszczy o charakterze pierwotnym, typy zbiorowisk leśnych, stanowiska drzew na granicach zasięgu.
2. Wodny (W) - wody jezior, rzek, potoków i morza wraz ze zbiorowiskami roślin i gatunkami zwierząt.
3. Stepowy (St) - murawy ciepłolubne, głównie na podłożu wapiennym i gipsowym.
4. Słonoroślowy /halofilny/ (Sł) - słonorośla nadmorskie i śródlądowe.
5. Faunistyczny (Fn) - populacje i siedliska ssaków, ptaków, gadów, płazów, ryb i bezkręgowców.
6. Florystyczny (Fl) - populacje i siedliska gatunków roślin zarodnikowych i kwiatowych oraz grzybów kapeluszowych i porostów.
7. Torfowiskowy (T) - zbiorowiska i gatunki torfowisk niskich, przejściowych i wysokich.
8. Przyrody nieożywionej (N) - utwory geologiczne, zjawiska krasowe, gleby, formy skalne, jaskinie, szata naciekowa, stanowiska skamieniałości, przykłady procesów kształtujących powierzchnię ziemi.
9. Krajobrazowy (K) - krajobrazy o cechach naturalnych, charakterystyczne dla poszczególnych regionów geograficznych.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 30 marca 2005 r.
w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody

(Dz. U. z dnia 14 kwietnia 2005 r.)

Rodzaje rezerwatów przyrody

Rezerваты przyrody w Małopolsce

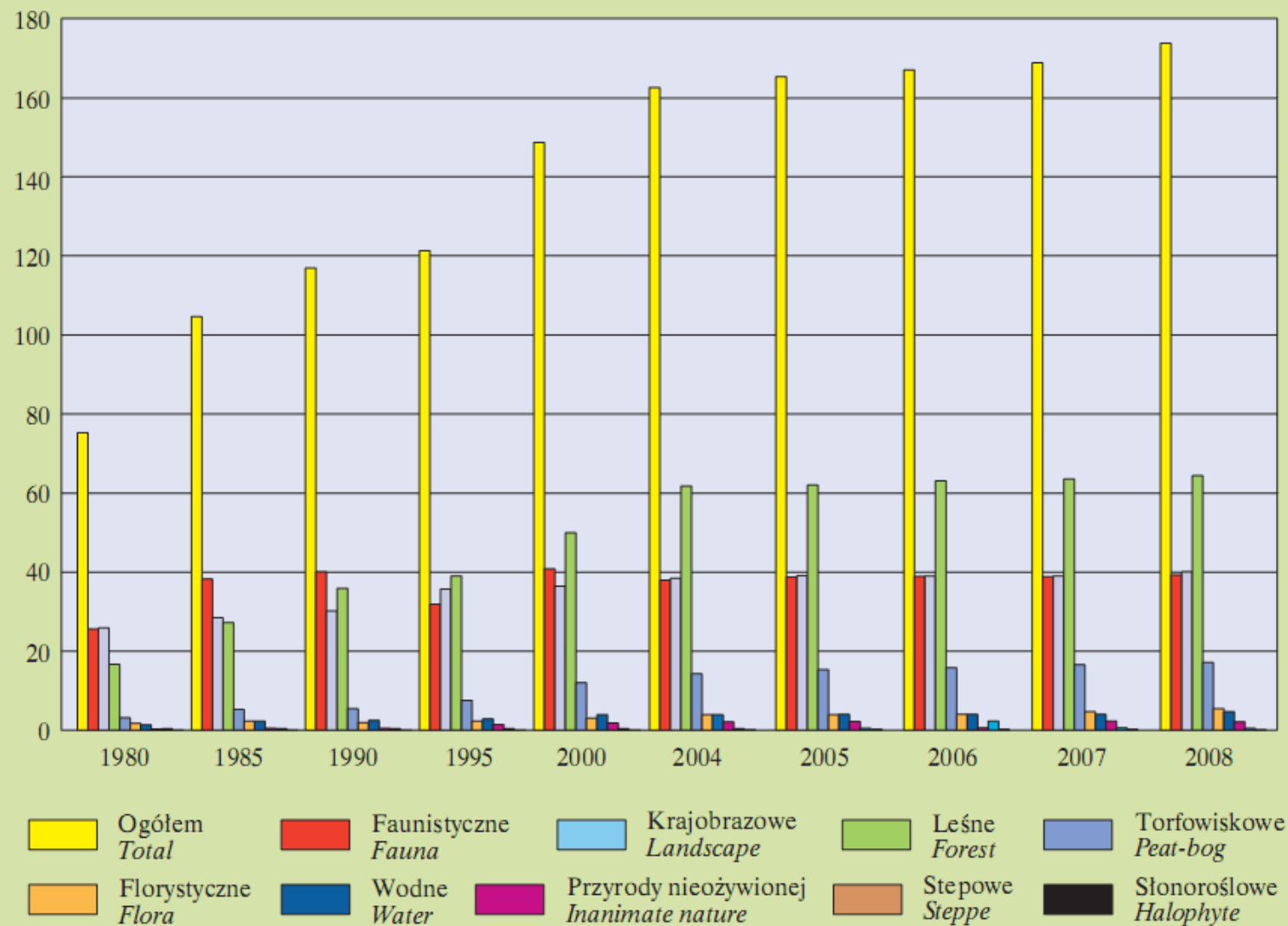
1. Rezerваты leśne – 43 obszary
2. Rezerваты wodne – 1 obszar
3. Rezerваты stepowe – 5 obszarów
4. Rezerваты słonoroślowe – brak
5. Rezerваты faunistyczne – 1 obszar
6. Rezerваты florystyczne – 9 obszarów
7. Rezerваты torfowiskowe – 1 obszar
8. Rezerваты przyrody nieożywionej – 10 obszarów
9. Rezerваты krajobrazowe – 15 obszarów

Sześć z wżyej wymienionych obszarów reprezentuje typ mieszany (K-L, N-K, W-L)

REZERWATY PRZYRODY W LATACH 1980–2008

NATURE RESERVES IN THE YEARS 1980–2008

tys. ha
thous. ha

Rezerваты leśne

Rezerwat przyrody Baniska (objęty ochroną ścisłą)

Rezerваты leśne

Rezerwat przyrody Kozie Kąty (objęty ochroną czynną)

Rezerваты wodne

Rezerwat przyrody Wiślisko Kobyłe

Rezerwat stepowe

Rezerwat przyrody Wały

Rezerваты stepowe

Rezerwat przyrody Opalonki

Rezerваты stepowe

Murawa kserotermiczna w rezerwacie przyrody Opalunki

Rezerваты faunistyczne

Rezerwat przyrody
Skołczanka

Rezerваты faunistyczne

Modraszek w rezerwacie przyrody Skołczanka

Rezerваты florystyczne

rezerwat przyrody
Cisy w Mogilnie

Rezerваты florystyczne

Obuwik pospolity w rezerwacie przyrody Michałowiec

Rezerваты торфowiskowe

rezerwat przyrody Bór na Czerwonym

Rezerваты торфowiskowe

rezerwat przyrody Bór na Czerwonym

Rezerваты przyrody nieożywionej

rezerwat przyrody Groty Kryształowe

Rezerwat przyrody nieożywionej

rezerwat przyrody Skamieniałe Miasto

Rezerваты природы неозывионеј

rezerwat przyrody Kajasówka

Rezerваты krajobrazowe

rezerwat przyrody Wąwóz Bolechowski

Rezerваты krajobrazowe

rezerwat przyrody Biała Woda

Rezerваты krajobrazowe

rezerwat przyrody Przełom Białki pod Krempachami

Rezerваты krajobrazowe

rezerwat przyrody Lipowiec

Rezerwaty typu mieszanego

rezerwat przyrody Pazurek (leśny i przyrody nieożywionej)

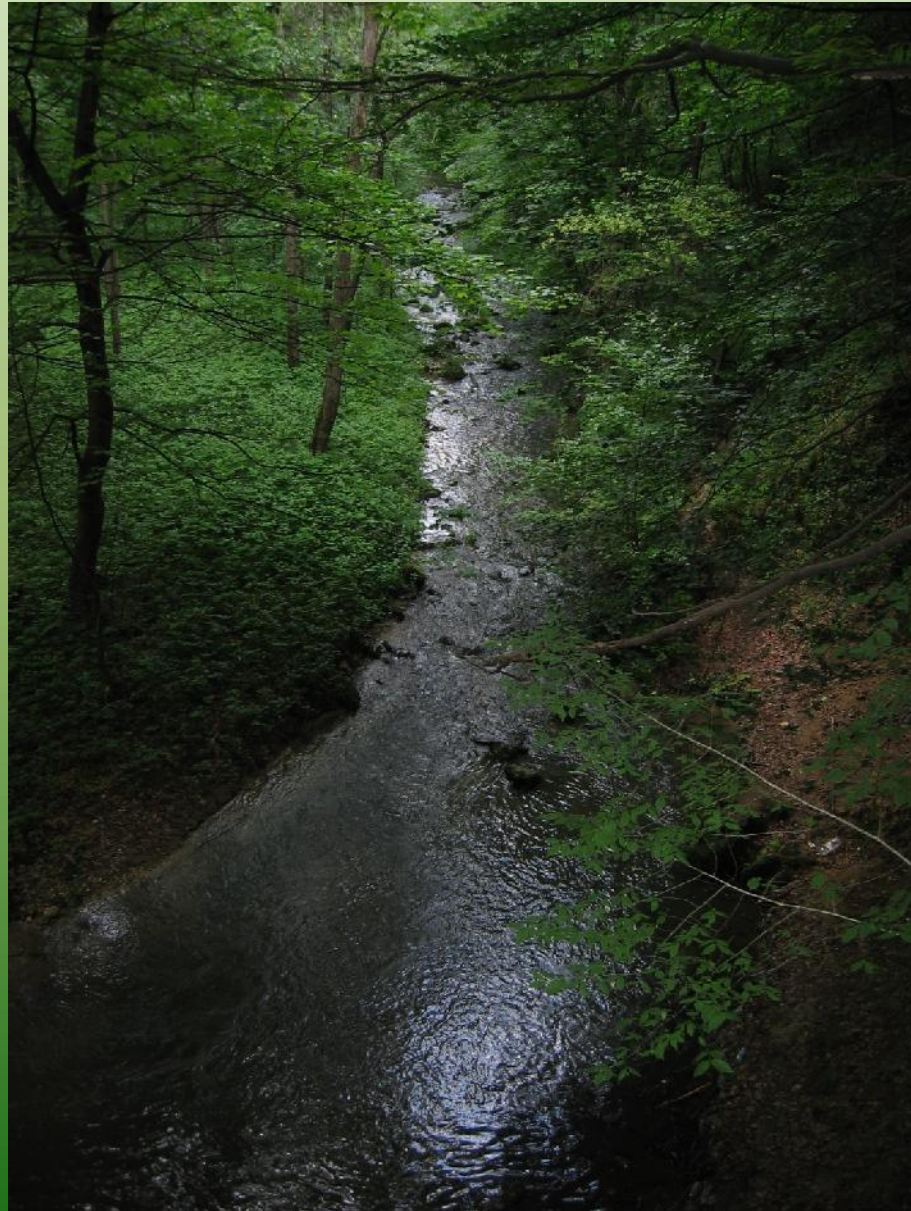
Rezerwaty typu mieszanego

rezerwat przyrody Bukowica (leśny i krajobrazowy)

Rezerваты typu mieszanego

rezerwat przyrody
Dolina Racławki
(leśny, przyrody
nieożywionej
i krajobrazowy)

Parki Krajobrazowe

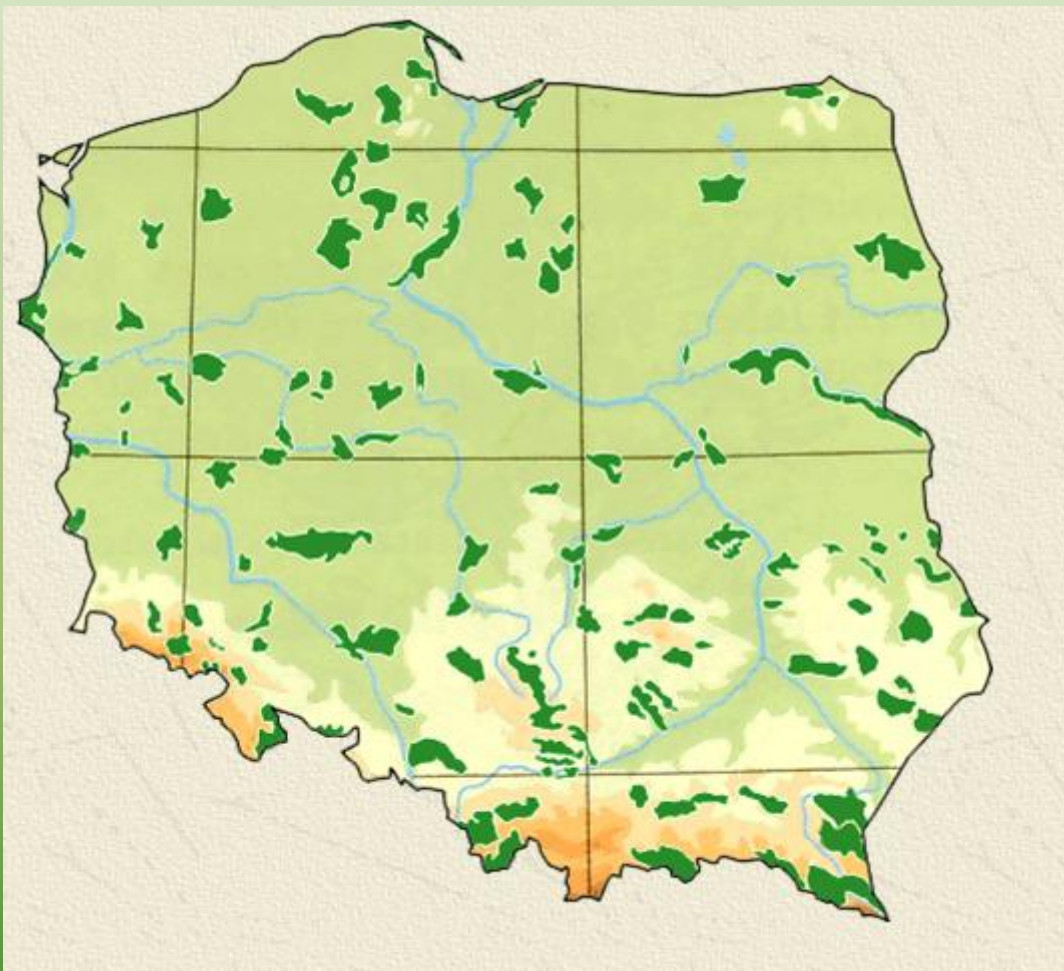
W brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku (Dz. U. Nr 92 z 16 kwietnia 2004 r., poz. 880, art. 16 ust. 1):

"Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe, w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.,"

Park krajobrazowy tworzony jest w drodze uchwały sejmiku województwa (do końca czerwca 2009 r. było to rozporządzenie wojewody) wojewody po uzgodnieniu z właściwą miejscową radą gminy.

W parku krajobrazowym można kontynuować działalność gospodarczą z pewnymi ograniczeniami, np. nie przewiduje się wznoszenia nowych obiektów budowlanych (z wyjątkiem potrzebnych miejscowej ludności). Park taki ma służyć rekreacji krajoznawczej, to znaczy turystyce niepobytovej, wypoczynkowi, a także edukacji.

W Polsce znajduje się 120 parków krajobrazowych (stan na dzień 31 grudnia 2007) o łącznej powierzchni ok. 2,5 mln ha (8% powierzchni Polski).

Parki Krajobrazowe w Polsce

http://pl.wikipedia.org/wiki/Parki_krajobrazowe_w_Polsce

Parki krajobrazowe województwo małopolskie

Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1981; powierzchnia: 6502

Ciężkowicko-Rożnowski Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1995; powierzchnia: 21 130 ha)

Dłubniański Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1981; powierzchnia: 9924 ha)

Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie (data utworzenia: 1980; powierzchnia: 19 737

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki (data utworzenia: 1995; powierzchnia: 18 867 ha)

Popradzki Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1987; powierzchnia: 54 393 ha)

Rudniański Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1981; powierzchnia: 5560 ha)

Tenczyński Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1980; powierzchnia: 12 582 ha)

Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy (data utworzenia: 1997; powierzchnia: 14 311

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd (data utworzenia: 1980; powierzchnia: 59 731 ha)

Park Krajobrazowy Beskidu Małego (data utworzenia: [1998](#) powierzchnia: 25 770

Obszar chronionego krajobrazu

– forma ochrony przyrody. Obszary takie zajmują różnej wielkości tereny, zwykle rozległe, obejmujące pełne jednostki środowiska naturalnego takie jak doliny rzeczne, kompleksy leśne, ciągi wzgórz, pola wydmowe, torfowiska.

Obszar chronionego krajobrazu - *Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Rawki*

W Polsce podstawą prawną dla ich wyznaczania jest *Ustawa o ochronie przyrody* z dnia 16 kwietnia 2004 roku. Obszary chronionego krajobrazu są bardzo słabą formą ochrony przyrody, o niewielkich rygorach ochronności. W Polsce istnieje 450 obszarów chronionego krajobrazu, które zajmują 23,5% powierzchni kraju.

Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom (zakaz wznoszenia obiektów szkodliwych dla środowiska i niszczenia środowiska naturalnego).

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

"BOLIMOWSKO - RADZIEJOWICKI Z DOLINĄ ŚRODKOWEJ RAWKI"

NA TERENIE OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
WPROWADZA SIĘ NASTĘPUJĄCE ZAKAZY:

- LOKALIZACJI DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNYCH PRZEMYSŁOWYCH, KOMUNALNYCH I ROZBUDOWYCH W TYM PIERW. W SYSTEMIE BEZSCIOŁODNYM,
- LOKALIZACJI WYSTĘPIŃSKICH ŚMIECI I SKŁADOWNIA ODPADÓW,
- LOKALIZACJI NOWYCH INWESTYCYJ ORAZ OBIEKTÓW I URZĄDZEŃ REKREACYJNYCH ORAZ MIEJSCAMI WYZNACZONYMI W PLANIE ZA GOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I BEZ UPRADZEŃ OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW
- ZMIENIANIA LĘSISTOŚCI, WYCINANIA ZADRZEWIEN ŚRÓDPOLENYCH, ZAKRZEWIEN, ZMIANY UŻYTKOWANIA LĘSNEGO NA- NIELEŚNE, LĄKOWEGO NA ORNIE I T.P.,
- NADMIERNEGO DRENIAŻA POZIOMY WÓD GRUNTOWYCH,
- LOKALIZACJI OBIEKTÓW TURYSTYCZNO - WYPOCZYNKOWYCH NA TERENACH LĘSNYCH ORAZ W ODLEGŁOŚCI MNIEJSZEJ NIŻ 100 M OD BRZEGÓW RZEK I ZBIORNIKÓW WODNYCH.

Województwo świętokrzyskie

Obszar Natura 2000

Pojęcie to odnosi się do 3 typów obszarów programu Natura 2000:

specjalny obszar ochrony siedlisk

obszar specjalnej ochrony ptaków

obszar mający znaczenie dla Wspólnoty

Specjalny obszar ochrony siedlisk

– obszar utworzony w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej. Obszar ten w swoim regionie biogeograficznym w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego.

Jest to obszar sieci Natura 2000 wyznaczany przez państwa członkowskie Unii Europejskiej i notyfikowane Komisji Europejskiej. Głównym powodem utworzenia takich obszarów była Dyrektywa Siedliskowa.

Obszary są proponowane przez państwa członkowskie Komisji Europejskiej, a następnie (po analizie merytorycznej) zatwierdzane przez Komisję i wyznaczane rozporządzeniem Ministra Środowiska. W okresie między zatwierdzeniem przez Komisję Europejską a wyznaczeniem aktem prawa krajowego obszar nosi tymczasową nazwę obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

Specjalne obszary ochrony siedlisk, obszary specjalnej ochrony ptaków, oraz obszary mające znaczenie dla Wspólnoty tworzą razem sieć Natura 2000.

Obszar specjalnej ochrony ptaków (ang. *SPA - Special Protection Area*) –

obszar wyznaczony do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju. Jest to obszar sieci Natura 2000 są wyznaczany przez państwa członkowskie Unii Europejskiej i notyfikowane Komisji Europejskiej. Głównym powodem utworzenia takich obszarów była Dyrektywa Ptasia.

Obszary specjalnej ochrony ptaków, specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszary mające znaczenie dla Wspólnoty tworzą razem sieć Natura 2000.

Obszary specjalnej ochrony ptaków w poszczególnych krajach:

Polska – 72 obszary

Niemcy – 738 obszarów

Hiszpania – 567 obszarów

Wielka Brytania – 252 obszary

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (ang. *SCI - Site of Community Importance*)

– obszar chroniony sieci Natura 2000, projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, jednak wobec którego nie został jeszcze wyznaczony akt prawa krajowego.

Obszary są proponowane przez państwa członkowskie Komisji Europejskiej, a następnie (po analizie merytorycznej) zatwierdzane przez Komisję. W stosunku do obszaru obowiązują pełne przepisy dla obszarów Natura 2000.

W przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich życia lub rozmnażania.

Lista obszarów programu Natura 2000 w Polsce

W Polsce stycznia 2011 r. wyznaczono 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Wyznaczone są ponadto 823 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, które w przyszłości będą specjalnymi obszarami ochrony siedlisk.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Obszary_Natura_2000_w_Polsce

SIEĆ NATURA 2000

Stan na 2007 rok

IN TERMS OF FUNCTIONALITY "NATURA 2000" NETWORK

As of 2007

Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)
Special Habitat Management Areas (SOO)

Obszary zabudowane
Built-up land

Granice województw
Voivodship borders

Lasy
Forests

Cieki
Rivers

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)
Special Bird Protection Areas (OSO)

Wody
Waters

Pomnik przyrody

termin ten został wprowadzony przez Aleksandra von Humboldta na przełomie XVIII i XIX wieku, co dało początek kierunkowi konserwatorskiemu w ochronie przyrody.

W brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku:

„Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Natomiast do pomników przyrody nieożywionej należą: największe głązy narzutowe, tzw. eratyki oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. – źródła, wodospady, jary, skałki, wywierzyska, przełomy rzeczne, jaskinie, odkrywki itp.

W Polsce znajduje się ok. 33 tys. pomników przyrody, z czego najwięcej jest pojedynczych drzew i grup drzew.

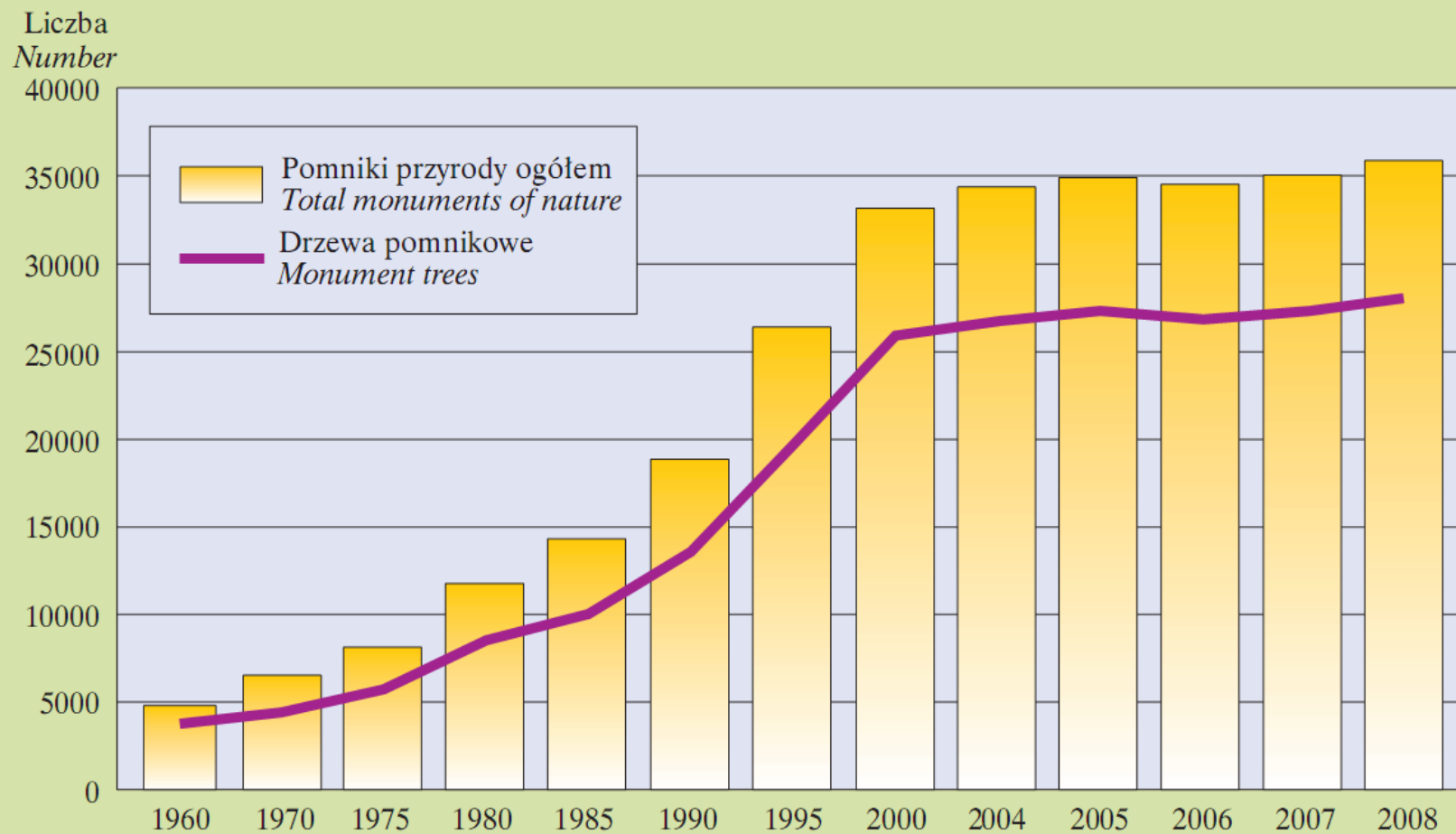
W woj. Małopolskim ok.. 2000

Aktualny wzór oznakowania
„POMNIKA PRZYRODY”

POMNIKI PRZYRODY W LATACH 1960–2008

MONUMENTS OF NATURE IN THE YEARS 1960–2008

Dąb Bartek – dąb szypułkowy chroniony jako pomnik przyrody, rosnący przy drodze w leśnictwie Bartków między Zagnańskiem i Samsonowem.

Wiek tego drzewa oceniany jest na 645-670 lat (badania wykonano świdrem Presslera). Dokładny wiek jest niemożliwy do ustalenia, ze względu na spróchniały środek pnia. W okresie międzywojennym wiek tego dębu oceniano nawet na 1200 lat. Od 1952 dąb uznany jest za pomnik przyrody. W 1934 sąd konkursowy pod przewodnictwem profesora Władysława Szafera uznał Bartka za "najokazalsze drzewo w Polsce". Według jednej z legend Jan III Sobieski i Marysieńka ukryli w Dębie Bartku skarby.

Drzewo mierzy obecnie 30 metrów wysokości, obwód pnia wynosi na wysokości 1,30 m – 9,85 m, a przy ziemi 13,4 m, rozpiętość korony 20 m x 40 m, okap korony 720 m³, pierśnica 3,14 m. Miąższość całego drzewa wynosi ok. 72 m³, miąższość grubizny całego drzewa ok. 65 m³, w tym pień główny – ok. 46 m³.

Lipa drobnolistna

Aleja brzozowa

Wybrane pomnikowe dęby w Polsce

Dąb Bartek Przemysła, ok. 500 lat, rosnący przy murze przyklasztornym w wielkopolskiej miejscowości Owińska

Dąb Bartek koło Zagnańska

Dąb Bażyńskiego w Kadynach

Dąb Beczka w Puszczy Białowieskiej

Dąb Bogusława X w Puszczy Wkrzańskiej koło Leśna Górnego

Dąb Bolko w Hnieszowie

Dąb Bolesław w Lesie Kołobrzesckim – najstarszy dąb w Polsce (wg szacunku z roku 2000: 805 lat)

Dąb Car w Puszczy Białowieskiej

Dąb Chrobry opodal wsi Piotrowice – do niedawna uznawany za najstarszy dąb w Polsce

Inne pomniki przyrody w Polsce

Jesion wyniosły w Rybniku

lipa na rynku w Brdowie (posadzona 3 maja 1919 r., pomnik przyrody od 1991 r.)

pomnikowe drzewa w Ogrodzie Zoobotanicznym w Toruniu:

platan klonolistny (pierśnica – 422 cm, wysokość – 25 m)

sosna czarna (pierśnica – 234 cm, wysokość – 17 m)

dąb szypułkowy (pierśnica – 324 cm, wysokość 27,5 m).

Cis Henrykowski - najstarsze drzewo w Polsce, wiek szacowany na
1200-1300 lat

Inne formy ochrony przyrody w Polsce

Stanowisko dokumentacyjne

W brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku:

"Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.,,

Na terenie województwa małopolskiego znajduje się 80 stanowisk dokumentacyjnych.

Użytek ekologiczny -

W brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku:

„Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

Na terenie województwa małopolskiego znajdują się 33 użytki ekologiczne.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

W brzmieniu Ustawy o ochronie przyrody z 2004 roku:

„Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe i estetyczne.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości przyrodniczych, kulturowych i estetycznych. Działalność na terenach objętych tą formą ochrony uwarunkowana jest opracowaniem dla nich planu zagospodarowania przestrzennego, który uwzględni postulaty przyrodników i historyków”.

Na terenie województwa małopolskiego znajdują się 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa jest w Polsce jedną z form ochrony przyrody. Zgodnie z brzmieniem *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku na celu ma zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących roślin, grzybów i zwierząt oraz ich siedlisk, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Ochrona ta dotyczy gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych.

Podstawy prawne ochrony gatunkowej ustala ustawa o ochronie przyrody, a szczegółowe jej zasady oraz wykazy gatunków chronionych określa minister właściwy do spraw środowiska w drodze rozporządzenia publikowanego w Dzienniku Ustaw (dodatkowe gatunki mogą być objęte ochroną w danym województwie przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska).

W stosunku do gatunków objętych ochroną gatunkową obowiązują określone zakazy (zabijania, zbierania, przetrzymywania, niszczenia ich siedlisk, handlowania, wywożenia za granicę, płoszenia itp.). Na odstępstwa od zakazów zezwolenie wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska lub regionalny dyrektor ochrony środowiska.

W Polsce pod ochroną gatunkową
znajduje się około 400 gatunków
zwierząt,

213 gatunków roślin oraz

265 gatunków grzybów i porostów
(stan na koniec 2002 roku).

Ochrona gatunkowa roślin

– prawny sposób zabezpieczenia rzadko występujących gatunków dziko rosnących roślin zagrożonych wyginięciem. Gatunków chronionych nie wolno niszczyć, zrywać, zbierać, niszczyć ich siedlisk, sprzedawać, nabywać, przewozić przez granicę państwa itp. Dla gatunków ściśle chronionych na odstępstwo od takiego zakazu może wyjątkowo wyrazić zgodę Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, dla gatunków częściowo chronionych - Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Gatunki częściowo chronionych gatunków roślin mogą być dopuszczone do limitowanego (za zezwoleniem wojewody) zbioru na potrzeby ziołolecznictwa.

Ewentualnego zniszczenia roślin podczas prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej w większości przypadków nie uważa się za naruszenie przepisów o ochronie gatunkowej, choć dla niektórych gatunków ten wyjątek nie obowiązuje.

Jeżeli cokolwiek zagraża stanowiskom gatunków chronionych (nawet czynnik naturalny, np. sukcesja roślinności) to wojewoda jest obowiązany podjąć odpowiednie działania dla zabezpieczenia stanowiska. Na liście roślin chronionych są wskazane te gatunki, które zwykle wymagają ochrony czynnej.

Historia

Ochrona gatunkowa wybranych gatunków roślin funkcjonuje w niemal wszystkich państwach. W Polsce za jej początki uważa się przepisy chroniące cisa, jakie obowiązywały w Polsce już w średniowieczu. Ochronę gatunkową roślin w nowoczesnym rozumieniu tego słowa zapoczątkowano w Europie pod koniec XIX w w Szwajcarii, a następnie Austrii zarządzeniami dotyczącymi ochrony szarotki. W Polsce pierwszych 6 gatunków roślin objęto ścisłą ochroną dopiero w 1919 r., a w 1946 r. wydano pierwsze rozporządzenie o ochronie gatunkowej, którym objęto 110 gatunków roślin. Później lista roślin chronionych była modyfikowana. W minionych latach szczególnie często zmieniano zarówno listę gatunków jak i podstawy prawne ochrony gatunkowej (ostatnio w 1995, 2001 i 2004 r.).

Teraźniejszość

Obecnie podstawą prawną określającą szczegóły ochrony gatunkowej roślin jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 lipca 2004 (Dz. U. Nr 168, poz. 1764). Rozporządzenie zawiera między innymi listę gatunków chronionych objętych ochroną ścisłą (całkowitą) i ochroną częściową.

Ochrona gatunkowa grzybów - analogicznie do ochrony gatunkowej roślin i zwierząt - to prawny sposób zabezpieczenia rzadko występujących gatunków dziko rosnących grzybów zagrożonych wyginięciem. Obecnie obejmuje to również porosty, ponieważ zgodnie z aktualną systematyką są one zaliczane do grzybów. Chronionych grzybów nie wolno zbierać ani niszczyć w inny sposób, niszczyć ich siedlisk, wpływać w jakikolwiek sposób na ich rozwój, sprzedawać, nabywać, wymieniać, darowywać, przetrzymywać, preparować czy też przewozić przez granicę państwa. Dla gatunków ściśle chronionych na odstępstwo od takiego zakazu może wyjątkowo wyrazić zgodę Minister Środowiska, dla gatunków częściowo chronionych - wojewoda. Grzyb włóknouszek ukośny i porost płucnica islandzka mogą za zgodą wojewody być pozyskiwane w ograniczonych ilościach do celów zielarskich. Ewentualnego zniszczenia grzybów i porostów podczas prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej w większości przypadków nie uważa się za naruszenie przepisów o ochronie gatunkowej, choć dla pniarka lekarskiego (*Fomitopsis officinalis*) wśród grzybów i innych gatunków wśród porostów ten wyjątek nie obowiązuje. Jeżeli cokolwiek zagraża stanowiskom gatunków chronionych (nawet czynnik naturalny, np. sukcesja roślinności) to wojewoda jest obowiązany podjąć odpowiednie działania dla zabezpieczenia stanowiska. Na liście roślin chronionych są wskazane te gatunki, które zwykle wymagają ochrony czynnej. Polska jest pionierem ochrony gatunkowej grzybów. Ochronę 21 najrzadszych gatunków grzybów wprowadziła w 1983 r. jako pierwsze państwo w Europie. Obecnie podstawą prawną określającą szczegóły ochrony gatunkowej grzybów jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 lipca 2004 (Dz. U. Nr 168, poz. 1765). Rozporządzenie zawiera między innymi listę gatunków chronionych objętych ochroną ścisłą (całkowitą) bądź ochroną częściową. Ochronie ścisłej podlegają 52 taksony (gatunki lub rodzaje) grzybów i 57 taksonów porostów. Ochronie częściowej podlega 1 gatunek grzyba (włóknouszek ukośny) i 9 gatunków porostów. Dla kilku najrzadszych gatunków porostów dodatkowo wyznacza się strefy ochronne wokół ich stanowisk. Chronione gatunki grzybów są naprawdę rzadkie, nie ma niebezpieczeństwa pomylenia ich z powszechnie zbieranymi grzybami jadalnymi. Chronione są trzy gatunki borowików, ale wyglądają one zupełnie inaczej niż borowik jadalny. Ze względu na ochronę gatunkową nie wolno zbierać nigdyś jedzonych: smardzy i szmaciaków.

Gatunkowa ochrona zwierząt

- jedna z form ochrony przyrody przyjęta w Ustawie o ochronie przyrody. W stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową wprowadzone są następujące zakazy: zabijania, okaleczania, chwytania, transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania żywych zwierząt, posiadania zwierząt martwych lub ich części, niszczenie siedlisk i ostoi, wybieranie, posiadanie oraz przechowywanie jaj i inne.

Gatunki dziko występujących zwierząt objętych ochroną wyliczone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 roku.

Niektóre gatunki chronione znalazły się w rejestrze gatunków rzadkich i zagrożonych (*Polska Czerwona Księga Zwierząt, Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce*).